

คณาจารย์สมุหบดีวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก่เงินบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็น
กรณีพิเศษ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ศิริวรรณ บุญเข้า

26 ม.ค. 2558

347700

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี

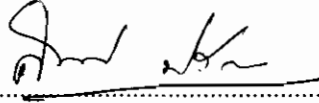
คณะกรรมการจัดการและกรท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

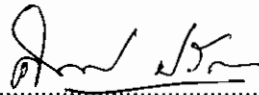
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชี
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

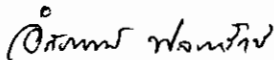

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์)

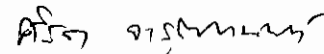
คณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์

.....ประธาน
(ดร.ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์)

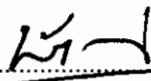

.....กรรมการ
(ดร.อิสราภรณ์ พลนารักษ์)

.....กรรมการ
(ดร.ศิริดา จารุดกานนท์)

คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยวอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี นนทศักดิ์)

วันที่ 20 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ศิลป์ชัย ปวิณพงษ์พัฒน์ ที่ปรึกษา
งานนิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการให้คำแนะนำปรึกษา คำชี้แนะแนวทางในการศึกษา
ค้นคว้าหาข้อมูลทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องและถูกวิธี และเสียสละเวลาในการให้
คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความละเอียดและเอาใจใส่ด้วยดี รวมทั้ง
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องเพื่อแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง
จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาของข้าพเจ้า ผู้ชี้แนะแนวทางแห่งความพากเพียร
และคอยห่วงใยข้าพเจ้าตลอดมา รวมถึงสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์ในการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งเป็น
สิ่งสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จในครั้งนี้ ขอขอบคุณทุก ๆ คนในครอบครัวที่คอยเป็น
กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจและแรงผลักดันให้ความช่วยเหลือในการ
ทำงานนิพนธ์นี้ด้วยดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่
บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา
และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับ
ไว้แต่ผู้เดียว

ศิริวรรณ บุญเฮ้า

52920780: สาขาวิชา : การบัญชี; บช.ม. (การบัญชี)

คำสำคัญ: แก้ไขงบการเงิน/ ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ/ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย/ การกล่าวโทษบริษัท/ บริษัทจดทะเบียน

ศิริวรรณ บุญเข้า: การศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (A SURVEY STUDY OF ACCUSED COMPANIES TO THE FINANCIAL STATEMENTS CORRECTING OR THE AUDITOR'S AUDIT SPECIAL CASE ARRANGEMENT: A CASE STUDY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ : ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์, บช.ค., 50 หน้า. ปี พ.ศ. 2556

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนและประเด็นบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษและศึกษาถึงคุณลักษณะของบริษัทกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษโดยปัจจัยของคุณลักษณะที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม กำไรสุทธิ จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ และการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข่าวการสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี 56-1 งบการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึง พ.ศ. 2554 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบใช้เทคนิควิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติก โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

จากการศึกษาพบว่าจำนวนบริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมีทั้งหมด 110 บริษัทและประเด็นที่พบมากที่สุดคือการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีคิดเป็นร้อยละ 20.45 รองลงมาคือผู้บริหารทุจริตพฤติกรรมฉ้อโกงคิดเป็นร้อยละ 16.67% ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยคุณลักษณะของบริษัททั้ง 4 ปัจจัยมีอิทธิพลต่อการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ

52920780: MAJOR: ACCOUNTING; M.ACC.(ACCOUNTING)

KEYWORDS: FINANCIAL STATEMENTS CORRECTION/ AUDITOR'S AUDIT/ THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND/ ACCUSED COMPANIES/ LISTED COMPANIES.

SIRIWAN BUNHAO : A SURVEY STUDY OF ACCUSED COMPANIES TO THE FINANCIAL STATEMENTS CORRECTING OR THE AUDITOR'S AUDIT SPECIAL CASE ARRANGEMENT: A CASE STUDY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND.ADVISOR : SINCHAI PAVEENPONGPAT, Ph.D. 50 P. 2013.

The purpose of this study is to examine how many company and any issues has ordered to correct the financial statements or the auditor's audit special case arrangement and also study about firm characteristics. These firm characteristics were employed in the study; debt to total asset, net income, a number of audit committee members and shareholders' concentrated. The data were corrected from SEC news that identify company which met that event, 56-1 form, annual report and financial statement from 2000 to 2011 of listed companies in The Stock Exchange of Thailand. The descriptive statistic and the logistic regression method were employed in the study at a significant level 0.05.

The result of this survey shows has 110 firm-year and that maximum issue concerned accounting not comply with accounting standards 20.45% and the next issue fraud manager and corruption 16.67% and also empirical evidence in the study shows that four characteristics factors have influence to order company to correct the financial statements or the auditor's audit special case arrangement at significant

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีของการตกแต่งบการเงิน.....	9
แนวคิดและทฤษฎีตัวแทน.....	18
แนวคิดและทฤษฎีการบัญชีผลประ โชน์.....	19
แนวคิดสมมุติฐานการเลือกนำเสนอข้อมูลทางการเงินที่บิดเบือนจากความจริง.....	21
บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
ลักษณะประชากร.....	26
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
ตัวแปรและการวัดค่า.....	29
4 ผลการวิจัย.....	32
ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	32
การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก.....	40
ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย.....	42
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	44
สรุปผลการวิจัย.....	44
การอภิปรายผลการวิจัย.....	45
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	47
บรรณานุกรม.....	48
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	50

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ข้อมูลจำนวนตัวอย่างในแต่ละปี..... 27
2	ข้อมูลส่วนต่างของสินทรัพย์รวมของบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินและบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินในแต่ละอุตสาหกรรม..... 29
3	วิธีการวัดค่า..... 31
4	ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษแยกตามประเภทอุตสาหกรรม..... 33
5	ข้อมูลคุณลักษณะเชิงสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง ปี พ.ศ. 2554..... 34
6	ความถี่และร้อยละของข้อมูลข่าวที่ทำการศึกษา..... 35
7	ข้อมูลความถี่และร้อยละจากการแบ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่าง..... 37
8	ข้อมูลคุณลักษณะเชิงสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง ปี พ.ศ. 2554..... 38
9	ข้อมูลเชิงสถิติพื้นฐานแสดงถึงคุณลักษณะของกลุ่มบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินกับบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินระยะเวลาในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง ปี พ.ศ. 2554..... 39
10	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกระหว่างคุณลักษณะของบริษัทและการ ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย..... 41
11	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย..... 43

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของงบการเงิน

การตัดสินใจทางธุรกิจเกี่ยวกับกิจการใดกิจการหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้า การให้กู้ยืมเงิน การลงทุนซื้อหุ้นหรือการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร สิ่งหนึ่งที่นักธุรกิจหรือนักลงทุนจะใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงธุรกิจคือ งบการเงินของกิจการ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ใช้พิจารณาว่ากิจการนั้นมีสถานะทางการเงินอยู่ในสถานะใด คู่มีค่ากับการลงทุนหรือไม่ หรือผู้บริหารนั้นมีความสามารถอย่างไร ดังนั้น งบการเงินจึงเป็นเสมือนภาพสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ งบการเงินถูกจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน กระแสเงินสด ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ทุกประเภทในการนำไปใช้ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะป็นเจ้าของกิจการ เจ้าหนี้ นักลงทุน ฝ่ายบริหาร บริษัทคู่ค้า ลูกค้าของบริษัท หรือแม้กระทั่งหน่วยงานราชการซึ่งนำไปใช้เพื่อการพิจารณาการจัดเก็บภาษี จากที่งบการเงินได้ถูกรวบรวมจากข้อมูลทางการเงินของกิจการที่จัดบันทึกในรูปแบบบัญชี ดังนั้นการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงของกิจการจึงถือว่ามีค่าและสำคัญอย่างยิ่งแก่ผู้ใช้งบการเงินเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งงบการเงินที่ดีควรสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการอันเกิดจากความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารกิจการนั้น ซึ่งหากงบการเงินแสดงข้อมูลทางการเงินที่ไม่ใช่ข้อมูลที่แท้จริงก็จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินทุกประเภทเข้าใจผิดและส่งผลถึงกระบวนการตัดสินใจที่ผิดพลาดเกิดความเสียหายในระบบเป็น โคมิโนขึ้นได้

ความสำคัญของงบการเงินต่อผู้บริหาร

เนื่องจากงบการเงินเป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ จึงเป็นการแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารหรือความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารในการบริหารทรัพยากรของกิจการ ซึ่งผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการที่แท้จริงได้มอบหมายให้เข้าบริหารกิจการแทนเสมือนเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ ซึ่งผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการจะใช้งบการเงินมาพิจารณาประเมินผลประกอบการ หรือผลการบริหารงาน ตามความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งการ

ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจนี้อาจรวมถึงการตัดสินใจขายหรือถือเงินลงทุนในกิจการต่อไป หรือแม้กระทั่งการตัดสินใจโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ดังนั้น งบการเงินนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของนักธุรกิจกลุ่มต่างๆ แล้ว ยังจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารกิจการว่ามีความสามารถหรือไม่เพียงใด ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาอัตราค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารด้วยเช่นกัน

บทบาทสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.)

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีหน้าที่ดำเนินงานตามนโยบายที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดภายใต้ภารกิจหลักขององค์กรคือ กำกับ และพัฒนาตลาดทุนของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ ยุติธรรม โปร่งใส และน่าเชื่อถือ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามภารกิจดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาคาดทุนให้เป็นทางเลือกที่มีความสำคัญสำหรับผู้ระดมทุนและผู้ลงทุน
2. เสริมสร้างระบบและกลไกเพื่อช่วยให้ผู้ลงทุนได้รับความคุ้มครองและสามารถปกป้องตนเองได้
3. ดูแลรักษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความมั่นใจ เชื่อถือกลไกการทำงานของตลาดตัวกลางและองค์กรต่างๆ ในตลาดทุน
4. ดำรงความเป็นองค์กรที่ซื่อตรง โปร่งใส เข้าใจธุรกิจ เท่าทันเหตุการณ์ และเป็นผู้รักษากฎหมายที่เข้มงวด และเป็นธรรม รวมทั้ง ไม่มีการเลือกปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อใดก็ตามที่มีการจัดทางการเงินไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ควรจะเป็นเหตุให้ผู้ลงทุนเกิดความสงสัยเกี่ยวกับความโปร่งใส ฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัท สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็ใช้งบการเงินเป็นแหล่งของสัญญาณเตือนภัยที่จะตรวจดูความไม่ชอบมาพากลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ดังนั้นผู้ลงทุนควรจะให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง หากมีข่าวการสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้บริษัทดำเนินการเกี่ยวกับงบการเงินหรือแก้ไขงบการเงิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะช่วยเข้าไปดูงบการเงินของทุกบริษัทในทุกงวดบัญชี ไม่ว่าทั้งที่ผู้สอบบัญชีมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความถูกต้องของงบการเงินหรือไม่มีข้อสังเกต ซึ่งหากพบว่ามีการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้องหรือผู้สอบบัญชีไม่อาจตรวจสอบบัญชีที่สำคัญได้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะดำเนินการสอบถามผู้สอบบัญชีถึงเหตุผลของการแสดงความเห็นในลักษณะดังกล่าว รวมถึงสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของบริษัท หากเห็นว่า

เป็นเรื่องของความเห็นที่แตกต่างกัน สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ก็จะไม่เข้าไปดำเนินการ แต่จะขอให้บริษัทเปิดเผยให้มากขึ้นในงวดบัญชีถัดไป เพื่อให้ผู้ลงทุนได้รับข้อมูลครบถ้วนมากที่สุดจากทุกด้าน แต่หากพิจารณาแล้วว่าเป็นเรื่องผิดมาตรฐานการบัญชีหรือผู้สอบไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้เนื่องจากบริษัทหรือผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็จะสั่งการให้บริษัทแก้ไขงบการเงินให้ถูกต้องหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ พร้อมทั้งส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยภายในเวลาที่กำหนด

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ทราบว่าการเงินเป็นรายงานทางการเงินที่แสดงผลการบริหารของฝ่ายบริหารหรือความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารในการบริหารทรัพยากรของกิจการ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ใช้งบการเงินเป็นแหล่งของสัญญาณเตือนภัยที่จะตรวจสอบความไม่ชอบมาพากลของการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ใช้งบการเงินควรจะให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง หากมีคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้บริษัทดำเนินการเกี่ยวกับงบการเงินหรือแก้ไขงบการเงิน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษซึ่งเลือกศึกษาเชิงสำรวจว่าประเด็นใดบ้างที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากแต่ละทางเลือกที่ผู้บริหารเลือกที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานนั้นล้วนมีผลกระทบต่องบการเงินแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่จะนำมาศึกษาครั้งนี้ได้นำปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการมาศึกษาเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้สั่งให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษในประเด็นใดและมีจำนวนปริมาณเท่าไร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภายใต้สมมติฐาน Debt Covenant Hypothesis กล่าวว่าผู้ให้กู้ยืมและผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ ย่อมต้องการให้กิจการสร้างความเชื่อมั่นว่าจะจ่ายชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้เหล่านี้จึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์บางอย่าง ในเงื่อนไขสัญญาเงินกู้เพื่อบังคับกิจการเกี่ยวกับ โครงสร้างเงินทุน, นโยบายการจ่ายเงินปันผล, การดำรงอัตราส่วนทางการเงิน ดังนั้น Debt Covenant Hypothesis จึงมองว่าถ้ากิจการที่มีภาระหนี้สิน สูง ใกล้เคียงที่จะละเมิดข้อตกลงกับเจ้าหนี้ฝ่ายจัดการก็จะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางปฏิบัติทางบัญชี หรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้เพื่อลดโอกาสที่กิจการจะฝ่าฝืนเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ เหล่านั้น เพราะแนวทางปฏิบัติทางบัญชีดังกล่าวทำให้กิจการรายงานฐานะการเงินที่ดีขึ้นและยัง ส่งผลให้กิจการสามารถดำรงอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญตามสัญญาเงินกู้ไว้ได้ ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวจะใช้เป็นดัชนีวัดความสามารถในการดำเนินงานและความสามารถในการจ่ายคืนเงินกู้ของกิจการ ดังนั้นสมมติฐานในการศึกษาของตัวแปรตัวนี้คือ

H1: อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

2. The Bonus Plan Hypothesis ภายใต้ทฤษฎี The Positive Accounting Theory กล่าวถึง ผลตอบแทนที่ฝ่ายจัดการจะได้รับมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารงานของพวกเขาว่ามี ประสิทธิภาพเพียงใดและงบการเงินจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ โดยการเปรียบเทียบตัวเลขผลประกอบการที่ใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงที่ได้มีการระบุไว้ในสัญญาผลตอบแทนที่ได้ทำไว้กับฝ่ายจัดการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายจัดการสูงสุดฝ่ายจัดการ ย่อมมีแรงจูงใจที่จะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริษัทมีกำไรเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินงานของฝ่ายจัดการและเป็นการชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานของฝ่ายจัดการอีกด้วย ซึ่งนักลงทุนส่วนใหญ่มักพิจารณาอัตราส่วนจากกำไรสุทธิหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกำไรสุทธิเป็น เกณฑ์ในการวัดผลการดำเนินงานเพื่อคาดคะเนและตัดสินใจลงทุนในอนาคต ดังนั้นสมมติฐานในการศึกษาของตัวแปรตัวนี้คือ

H2 : กำไรสุทธิมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

3. คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้องค์กรมีความ น่าเชื่อถือต่อสายตาของสาธารณชน เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบจะมีหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพ ของรายงานทางการเงิน ตลอดจนเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่นำเสนอในรายงานทางการเงินเป็นข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรองว่ามีความ

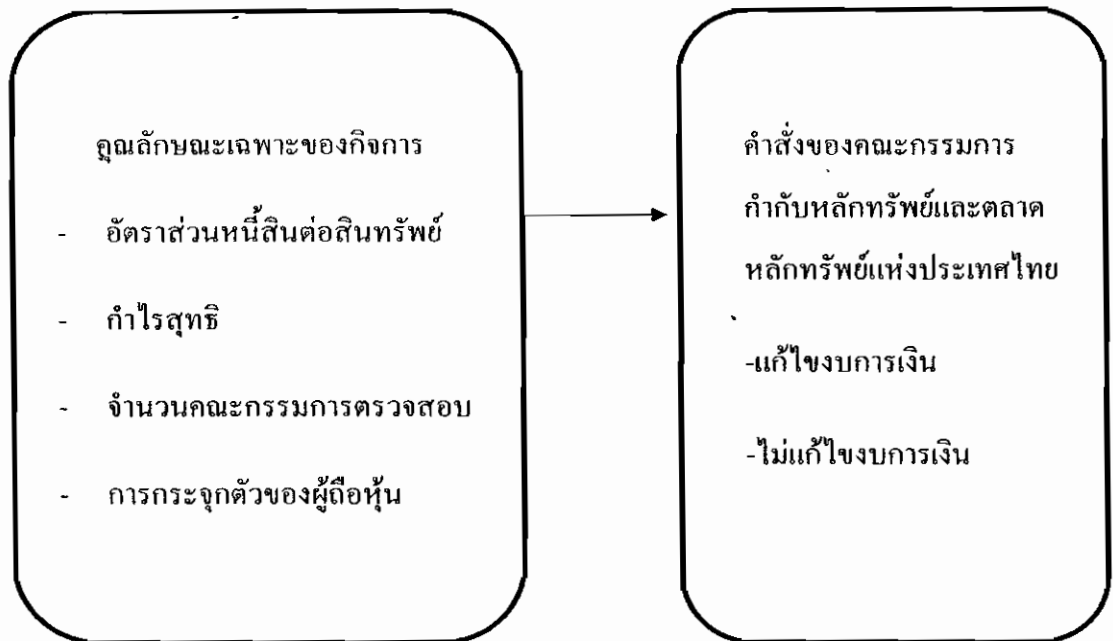
ถูกต้อง เหมาะสม ภายใต้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในที่มีความเป็นอิสระ จากการศึกษาของ Beasley (2000) พบว่าการกำกับดูแลกิจการระหว่างบริษัทที่มีการทุจริตกับบริษัทที่ไม่มีการทุจริตมีความแตกต่างกันซึ่งกิจการที่มีการทุจริตจะมีกลไกด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอ กลไกด้านการกำกับดูแลที่อ่อนแอ คือ การมีคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริต กล่าวคือการมีคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนมาก ข้อมสะท้อนให้เห็นถึงการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและเป็นผลดีต่อการสนับสนุนคุณภาพของรายงานทางการเงิน ดังนั้นสมมติฐานในการศึกษาของตัวแปรตัวนี้คือ

H3 : จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

4. การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น (Ownership Concentration) ระดับการกระจายตัวของผู้ถือหุ้นจะแสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจการควบคุมระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น หรือระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมการกับผู้ถือหุ้นรายย่อย ผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนหุ้นในบริษัทอย่างมีสาระสำคัญ มักจะมีแรงจูงใจและอำนาจการควบคุมเพียงพอที่จะเข้ามากำกับดูแลการบริหารงานของบริษัท เพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับ ตามทฤษฎีตัวการตัวแทน (Agency Theory) ผู้มีอำนาจควบคุมที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกับบริษัทมีแรงจูงใจทางด้านบวกที่จะยกระดับรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ ทั้งในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ที่กำกับดูแลผลการดำเนินงานในบริษัทอย่างใกล้ชิด และหรือผู้มีอิทธิพลต่อการจัดทำรายงานของผู้บริหาร โดยการศึกษานี้จะวัดการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นจากสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ดังนั้นสมมติฐานในการศึกษาของตัวแปรตัวนี้คือ

H4 : การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้กับนักลงทุน นักวิเคราะห์ทางการเงินใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจซื้อ ขาย หรือถือครองหลักทรัพย์และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของกิจการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการจัดทำงบการเงินจะได้ระมัดระวังและตระหนักถึงข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น
2. ช่วยให้ผู้บริหารของกิจการ หรือฝ่ายตรวจสอบภายใน คณะกรรมการตรวจสอบ และผู้สอบบัญชีตระหนักและระมัดระวังในการตรวจสอบถึงประเด็นและรูปแบบที่อาจมีการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
3. เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นและรูปแบบที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การทำวิจัย เรื่อง การศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก่ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีเข้าตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. การศึกษาครอบคลุมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีในช่วงปี 2542 – 2554 ดังนั้นจึงมีบริษัทจดทะเบียนที่ทำการศึกษา 8 กลุ่มอุตสาหกรรม

2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเลือกศึกษาจากการสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้บริษัทให้แก่ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษซึ่งเผยแพร่บน เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 และเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินที่จัดทำเผยแพร่สู่สาธารณะชนประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน แบบ 56-1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 จากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ SET Market Analysis and Reporting Tool (SETSMART)

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก่ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก่ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การตกแต่งตัวเลขในงบการเงิน คือ กระบวนการในการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีของฝ่ายจัดการ โดยอาศัยความได้เปรียบจากช่องโหว่ของกฎเกณฑ์ทางบัญชีและทางเลือกต่าง ๆ ในการวัดมูลค่าหรือในการเปิดเผยข้อมูลทางการบัญชี ในการแปลงโฉมงบการเงินจากสิ่งที่ควรจะเป็นให้ไปสู่สิ่งที่ฝ่ายจัดการปรารถนาที่จะให้ปรากฏในรายงานการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบ หมายถึง คณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัทที่เข้ามาช่วยคณะกรรมการให้ปฏิบัติงานในประเด็นที่อาจถูกมองข้ามและเพื่อให้กิจการมีระบบการกำกับดูแลที่ดี ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้คุณภาพของรายงานทางการเงิน

การบัญชี และการติดตามสอบทานประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทมหาชนต่าง ๆ ดีขึ้น ซึ่งประโยชน์ของคณะกรรมการตรวจสอบมีดังนี้

- ส่งเสริมคุณภาพรายงานทางการเงิน
- ส่งเสริมวิธีปฏิบัติในการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ที่ได้มาตรฐาน
- เพิ่มบทบาทของกรรมการอิสระ โดยมีการระบุขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนขึ้น
- ส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีภายนอก ผู้ตรวจสอบภายใน โดย

คณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีภายนอกและคณะกรรมการบริษัท

- เพิ่มความเชื่อมั่นในบริษัทในแง่ของความถูกต้อง ความยุติธรรม และคุณภาพในการบริหารงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีของการตกแต่งงบการเงิน
2. แนวคิดและทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)
3. แนวคิดและทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (The Positive Accounting Theory)
4. แนวคิดสมมติฐานการเลือกนำเสนอข้อมูลทางการเงินที่บิดเบือนจากความจริง (The Selective Financial Misrepresentation Hypothesis)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีของการตกแต่งงบการเงิน

การตกแต่งงบการเงิน (Creative Accounting) มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยในระยะเริ่มต้นจะอยู่ในรูปของ การเกลี้ยกล่อม (Income Smoothing) และในเวลาต่อมาจะทำการ ตั้งสำรองลับ (Secret Reserves) กันมากขึ้น การตกแต่งงบการเงินเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นเมื่อ ธุรกิจมีการแยกความเป็นเจ้าของและฝ่ายบริหารออกจากกัน เป็นจุดที่สร้างความกดดันให้แก่ ผู้บริหารในการรายงานผลการดำเนินงานที่ดูดีให้แก่ผู้ที่สนใจจะลงทุนในธุรกิจ ซึ่งต่างไปจาก กิจการเจ้าของคนเดียวที่เจ้าของกิจการจะเป็นผู้ดำเนินธุรกิจและบริหารงานเอง จึงไม่มีความจำเป็น ที่จะต้องทำการตกแต่งงบการเงิน ยังเป็นผลมาจากการปราศจากมาตรฐานการบัญชีที่จะรองรับ เหตุการณ์หรือรายการทางธุรกิจใหม่ ๆ ตลอดจนความคลุมเครือและความยืดหยุ่นของกฎเกณฑ์ทาง บัญชีที่เกี่ยวข้องกับการวัดมูลค่าของรายการหรือเหตุการณ์ทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลทาง การเงินที่มีค่อนข้างสูง รวมทั้งความไม่สอดคล้องกันระหว่างแนวทางปฏิบัติทางบัญชีที่กำหนดขึ้น โดยหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการเกลี้ยผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการ ไป ตามความปรารถนาของผู้บริหาร

ความหมายของการตกแต่งงบการเงิน

การตกแต่งงบการเงิน หมายถึง

1. กระบวนการในการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีของฝ่ายจัดการ โดยอาศัยความ ได้เปรียบของช่อง โหว่ของกฎเกณฑ์ทางบัญชี และทางเลือกต่าง ๆ ในการวัดมูลค่าหรือในการ เปิดเผยข้อมูลทางการเงินบัญชีในการปรับเปลี่ยนงบการเงินจากสิ่งที่ควรจะเป็น (From what they

should be) ให้ไปผู้สิ่งที่ฝ่ายจัดการต้องการที่จะให้ปรากฏในรายงานการเงิน (To What Prepares would Prefer to See Reported)

2. กระบวนการสร้างรายการทางธุรกิจขึ้นเพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการบัญชีที่ฝ่ายจัดการของกิจการต้องการ แทนที่จะรายงานเหตุการณ์ทางธุรกิจในลักษณะที่เป็นกลาง (Neutrality) และยึดหลักความสม่ำเสมอ (Consistency)

รูปแบบของการตกแต่งงบการเงิน

รูปแบบของการตกแต่งงบการเงินสามารถสรุปได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. การรับรู้รายได้ล่วงหน้า (Recording Revenue too Soon)
2. การสร้างรายได้หรือกำไรลวงตา (Recording Bogus Revenues)
3. การสร้างกำไรลวงจากรายการที่เกิดขึ้นครั้งเดียว (Boosting Income with One-time Gains)
4. การชะลอค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบันออกไปในงวดหน้า (Shifting Current Expenses to a Later Period)
5. การไม่บันทึกหรือเปิดเผยหนี้สินอย่างครบถ้วน (Failing to Record or Disclose all liabilities)
6. การชะลอกำไรของงวดปัจจุบันออกไปในอนาคต (Shifting Current Income to a Later Period)
7. การเร่งบันทึกค่าใช้จ่ายที่จะให้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตมาเป็นค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบัน (Shifting Future Expenses to the Current Period)
8. รูปแบบอื่นๆ

(วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2542)

การตกแต่งงบการเงินแต่ละรูปแบบสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้รายได้ล่วงหน้า

จากแม่บทการบัญชี กำหนดว่า “รายได้ควรรับรู้เมื่อมีความเป็นไปได้ก่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตของรายการจะเข้าสู่กิจการและกิจการสามารถวัดมูลค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการดังกล่าวได้อย่างน่าเชื่อถือ” แต่ในทางปฏิบัติกิจการมักจะบันทึกรายได้ก่อนที่จะถึงเวลาสมควรรับรู้รายได้นั้น นั่นคือ ก่อนที่กระบวนการซื้อขายจะสมบูรณ์ เทคนิคที่ใช้ในการเร่งให้เกิดรายได้ก่อนกำหนดมีอยู่ 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1 การส่งสินค้าไปก่อนกระบวนการซื้อขายจะเสร็จสิ้น ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่อง การรับรู้รายได้ กำหนดว่า “กิจการต้องรับรู้รายได้จากการขายสินค้าเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อดังต่อไปนี้

- กิจการได้โอนความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นเจ้าของสินค้าให้กับผู้ซื้อแล้ว

- กิจการไม่เกี่ยวข้องในการบริหารสินค้าอย่างต่อเนื่องในระดับที่เจ้าของพึงกระทำ หรือไม่ได้ควบคุมสินค้าที่ขายไปแล้วทั้งทางตรงและทางอ้อม

- กิจการสามารถวัดมูลค่าของจำนวนรายได้ที่น่าเชื่อถือ

- มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการบัญชีนั้น

- กิจการสามารถวัดมูลค่าของต้นทุนที่เกิดขึ้น หรือที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากรายการทางบัญชีนั้น ได้อย่างน่าเชื่อถือ”

กลลวงที่เกิดขึ้น คือ มีการบันทึกรายได้เมื่อมีการจัดส่งสินค้าแล้ว แต่กระบวนการขายหรือการชำระเงินยังไม่สิ้นสุด มักจะเกิดในช่วงไตรมาสสุดท้ายของงบการเงิน เนื่องจากยอดขายของบริษัทยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามประมาณการ ผู้บริหารมักใช้กลยุทธ์การเพิ่มยอดขาย โดยการส่งสินค้าไปให้ลูกค้าล่วงหน้าก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาการจัดส่ง แม้ว่าจะไม่ใช่กรณีเร่งด่วน การจัดส่งสินค้าเพียงบางส่วนที่ลูกค้าสั่ง แต่มีการบันทึกเป็นรายได้ทั้งจำนวน หรือจัดส่งสินค้าที่ลูกค้าได้ยกเลิกการสั่งซื้อนั้นแล้ว

1.2 การบันทึกรายได้ที่ยังไม่มีความแน่นอน หรือปัญหาในการขายบางอย่างยังไม่ได้รับการแก้ไข มีลักษณะดังต่อไปนี้

- ความเสี่ยงและกรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่ถูกโอนไปให้ผู้ซื้อ

กลลวงที่เกิดขึ้น คือ การรับรู้กำไรจากการขายที่ดินติดงานเองและลูกหนี้เงินกู้ให้กับสถาบันการเงินเป็นรายได้ ทั้งๆ ที่กิจการยังคงเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงของที่ดินและลูกหนี้เหล่านั้นอยู่ ทำให้รายได้ของบริษัทสูงกว่าที่ควรจะเป็น

- การรับรู้รายได้จากการขายสินค้าที่ยอมให้ลูกค้าคืนสินค้าได้เป็นรายได้ทั้งจำนวน

กลลวงที่เกิดขึ้น คือ มีการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าแล้ว แต่ลูกค้าสามารถคืนสินค้าได้หากลูกค้าไม่สามารถขายสินค้าได้หมด หรือลูกค้าไม่พอใจในคุณภาพของสินค้า เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าบางประเภท รถยนต์ เป็นต้น ซึ่งมูลค่าของสินค้าในส่วนนั้นจะไม่ถือเป็นรายได้ของกิจการ

- การรับรู้รายได้จากลูกค้าที่มีแนวโน้มที่จะไม่ชำระเงิน

กลดลงที่เกิดขึ้น คือ มีการบันทึกรายได้เกินความเป็นจริง ซึ่งในทางบัญชีไม่ควรบันทึกเป็นรายได้ ถ้าหากโอกาสที่จะไม่ได้รับชำระเงินจากลูกค้ามีสูงมาก มักจะเป็นธุรกิจประเภทจัดสรรที่ดินที่ผู้ซื้อจะต้องรอก่อนอนุมัติเงินกู้ก่อน แม้ว่าจะมีการเซ็นสัญญาการซื้อขายแล้ว ซึ่งหากลูกค้าไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ก็จะไม่สามารถซื้อบ้านได้ รวมถึงถ้าผู้ซื้อไม่ต้องชำระเงินจนกว่าจะมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นก็ไม่ควรบันทึกรายได้จนกว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นแล้ว เช่น ในขณะที่ลูกค้ายังไม่ต้องจ่ายเงินก่อนที่จะติดตั้งอุปกรณ์ระบบคอมพิวเตอร์เรียบร้อยแล้ว และก่อนที่จะติดตั้งเสร็จสิ้นลูกค้าสามารถคืนเครื่องหรือยกเลิกการสั่งซื้อเมื่อใดก็ได้ บริษัทจะต้องบันทึกรายได้หลังจากมีการตรวจรับสินค้าเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

2. การสร้างรายได้หรือกำไรลวงตา

จากแม่บทการบัญชีได้ให้คำนิยามไว้ว่า “รายได้ หมายถึงการเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สิน ซึ่งส่งผลให้ส่วนของผู้เป็นเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ ดังนั้น รายได้ควรจะบันทึกเมื่อกระบวนการในการขายสมบูรณ์และมีการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์แล้ว แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกรายได้บางกิจการเมื่อได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์อื่น ๆ จากรายการที่ไม่ใช่การขาย ก็บันทึกเป็นรายได้จากการขาย เทคนิคที่ใช้ในการบันทึกรายได้หรือกำไรลวงตามีดังนี้

2.1 การรับรู้รายการตามใบลดหนี้ที่ได้รับจากผู้ขายหรือค่าสิทธิประโยชน์จากการซื้อสินทรัพย์ (Concession Fees) เป็นรายได้ การที่กิจการได้รับใบลดหนี้จากผู้ขาย กิจการต้องบันทึกการหักจากยอดเจ้าหนี้ ไม่ควรรับรู้เป็นรายได้ สำหรับค่าสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการซื้อทรัพย์สิน เช่น กิจการซื้อเครื่องบินจากผู้ผลิตและได้รับสิทธิประโยชน์โดยได้รับส่วนลดจากการบำรุงรักษาเครื่องบินในแต่ละปี กิจการไม่สามารถนำส่วนลดที่ได้รับนั้น ไปบันทึกเป็นรายได้จากการดำเนินงาน แต่ต้องบันทึกเป็นส่วนลดจากการชำระหนี้ค่าเครื่องบินนั้น

2.2 การบันทึกการขายการชำระเงินคืนจากผู้ขายสำหรับสินค้าที่กิจการส่งคืนไปเป็นรายได้ จากการดำเนินงานของกิจการในแต่ละวันทำการจะมีรายการเกี่ยวข้องกับเงินสดเป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงบางรายการเท่านั้นที่สามารถบันทึกเป็นรายได้ สำหรับการได้รับเงินคืนจากผู้ขายหรือผู้ผลิตสินค้าในกรณีที่กิจการคืนสินค้าไป จะต้องบันทึกเป็นรายการส่งคืนสินค้า ไม่ใช่บันทึกเป็นรายได้จากการขาย

2.3 การรับรู้รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการทดลองเดินเครื่องจักร เป็นรายได้จากการขาย ในการทดลองเดินเครื่องจักรถือเป็นขั้นตอนของการทดสอบประสิทธิภาพของอุปกรณ์เครื่องจักรที่ใช้ในการดำเนินงาน ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ไม่ถือเป็นผลผลิตจากการ

ดำเนินงาน ดังนั้น กิจการต้องบันทึกรายการดังกล่าวเป็นรายได้อื่น หรือนำไปลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

3. การสร้างกำไรลวงตาจากรายการที่เกิดขึ้นครั้งเดียว

จากแม่บทการบัญชี รายการกำไร หมายถึง “รายการที่เป็นไปตามค่านิยมของรายได้ และอาจเกิดจากกิจกรรมตามปกติของกิจการหรือไม่ก็ได้ รายการกำไรแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากรายได้” เทคนิคที่ใช้ในการสร้างกำไรลวงมิต่างนี้

3.1 การรวมรายได้ที่มีได้มาจากการดำเนินงาน หรือรายได้พิเศษเข้ากับรายได้จากการดำเนินงานปกติ รายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ เช่น รายได้ดอกเบี้ย รายได้ค่าเช่า กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ รายได้จากการยกเลิกส่วนงาน กำไรจากการประนอมหนี้ กำไรจากการไถ่คืนหนี้ก่อนกำหนด เป็นต้น จะต้องแยกออกจากกำไรสุทธิทั้งหมดของบริษัท เพื่อให้การวิเคราะห์งบการเงินสามารถเปรียบเทียบกับงบการเงินของปีอื่น ๆ ได้กิจการมักจะใช้วิธีนี้ในกรณีที่มิกิจการในเครือมากและประสบกับภาวะขาดสภาพคล่อง อาจใช้วิธีขายบริษัทลูกออกไป เป็นการสร้างรายได้เพื่อฟื้นฟูงบการเงินของบริษัท

3.2 การรับรู้กำไรจากการขายสินทรัพย์ โดยทำสัญญาจะซื้อกลับคืนในเวลาต่อมา ด้วยราคาที่ตกลงไว้ล่วงหน้า ซึ่งไม่เป็นไปตามราคาตลาดขณะที่ขายหรือซื้อคืนกลับ รายการนี้มักจะเกิดขึ้นกับกิจการที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ช่วงใกล้วันปิดงบการเงิน เช่น ณ วันที่ 30 ธันวาคม บริษัทได้ทำสัญญาขายหลักทรัพย์ออกไปในราคา 180 ล้านบาทจากมูลค่าต้นทุนตามบัญชีที่ราคา 100 ล้านบาท แล้วทำสัญญาซื้อคืน (Repurchase Agreement) ในขณะเดียวกัน ที่ราคา 200 ล้านบาท ผลที่เกิดขึ้นทางบัญชี คือ บริษัทผู้ขายหลักทรัพย์มีกำไรเกิดขึ้น 80 ล้านบาท กรณีนี้จะพบว่าความเสี่ยงและผลประโยชน์ในทรัพย์สินไม่ได้มีการโอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ กิจการไม่สามารถรับรู้กำไรจากการขายสินทรัพย์นั้นได้ ซึ่งขัดกับมาตรฐานการบัญชี

3.3 การซ่อนผลขาดทุนไว้เป็นส่วนหนึ่งของกำไรของส่วนงานที่ยกเลิกดำเนินงานผู้ลงทุนควรสนใจกำไรหรือขาดทุนจากกิจกรรมประเภทนี้ ซึ่งจะแสดงไว้เป็นส่วนสุดท้ายของงบการเงิน ประกอบด้วย

- ส่วนงานที่ยุบเลิก
- กำไร (ขาดทุน) จากรายการพิเศษ
- ผลกระทบสะสมจากการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชี

เป็นการรวมผลประกอบการของแผนกที่ขาดทุนในส่วนการดำเนินงานที่ทำอยู่อย่างต่อเนื่องมาแฝงไว้ในส่วนของส่วนงานที่ยุบเลิก ซึ่งผิดหลักการบัญชี ถ้าผู้ลงทุนพิจารณาเฉพาะกำไรในส่วนต่อเนื่องเพียงอย่างเดียว อาจเข้าใจผิดว่ากิจการยังมีผลการดำเนินงานที่ดี

กลลวงที่เกิดขึ้น คือ กิจการสามารถสร้างกำไรในงวดบัญชีนั้นได้สูงกว่าปกติ เป็นการสร้างภาพพจน์ให้ผู้ลงทุนเห็นว่ากิจการประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน มีการจ่ายเงินปันผลได้สูง ส่งผลให้ราคาหุ้นของกิจการดูดีกว่าธุรกิจในกลุ่มเดียวกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงค่าตอบแทนของผู้บริหารในรูปของโบนัสด้วย

4. การชะลอค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบันออกไปในอนาคต

จากแม่บทการบัญชี เรื่องการรับรู้ค่าใช้จ่าย กล่าวว่า “กิจการควรรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตลดลง เนื่องจากการลดลงของสินทรัพย์หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน และเมื่อกิจการสามารถวัดค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ” การบันทึกค่าใช้จ่ายสำหรับงวดปัจจุบันให้ช้าออกไป เป็นวิธีการสร้างกำไรให้เพิ่มขึ้นซึ่งมีดังนี้

4.1 การเจตนาไม่ตัดสินทรัพย์ที่ด้อยหรือเสื่อมสภาพออกจากบัญชี ตามมาตรฐานการบัญชี “เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์” กล่าวว่า การพิจารณาถึงข้อบ่งชี้สำหรับการประเมินว่าสินทรัพย์อาจเกิดการด้อยค่า โดยพิจารณาแยกออกเป็น 2 แหล่งข้อมูลดังนี้

4.1.1 แหล่งข้อมูลภายนอกมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ราคาตลาดของสินทรัพย์ลดลงอย่างเป็นสาระสำคัญในระหว่างงวด โดยจำนวนที่ลดลงนั้นสูงกว่าจำนวนที่คาดว่าจะลดลงตามเวลาที่ผ่านไป หรือจากการใช้งานตามปกติ
- อัตราดอกเบี้ยในตลาดหรืออัตราผลตอบแทนอื่นในตลาดจากการลงทุนของงวดบัญชีนั้นเพิ่มขึ้นจนน่าจะมีผลกระทบต่ออัตราคิดลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าจากการใช้สินทรัพย์ และทำให้มูลค่านั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

- สินทรัพย์สุทธิที่แสดงในงบดุลของกิจการสูงกว่าราคาตลาดของกิจการ

4.1.2 แหล่งข้อมูลภายในมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ล้าสมัยหรือชำรุดเสียหาย
- มีหลักฐานจากข้อมูลที่รายงานเป็นการภายใน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการปฏิบัติเชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ได้ลดลงกว่าที่คาดไว้ วิธีที่กิจการมักจะปฏิบัติมีดังนี้
 - การไม่ตั้งค่าเผื่อหนี้สูญหรือไม่ตัดบัญชีหนี้สูญออกจากบัญชี โดยเฉพาะธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ นำวิธีการนี้มาใช้ในการปรับแต่งรายได้ของกิจการ ซึ่งมูลค่าของสำรองหนี้สูญจะเป็นตัวเลขประมาณการที่คาดว่าใกล้เคียงกับความเป็นจริง ในกรณีที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้

- การบันทึกที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการดำเนินงานตามปกติเป็นเงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่คิดค่าเสื่อมราคาสำหรับเงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ที่

กิจการเป็นเจ้าของ หรือทำการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีจากเดิมที่เคยคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายไม่คิดค่าเสื่อมราคา โดยให้เหตุผลว่ามีนโยบายในการดูแลรักษาสินทรัพย์เป็นอย่างดี ทำให้สินทรัพย์มีอายุใช้งานยาวนานและมีมูลค่าซากสูงกว่าราคาทุนเดิมมาก จึงไม่มีผลต่างที่จะคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ได้

กลวงที่เกิดขึ้นคือ กิจการบางแห่งพยายามชะลอการตัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีปัจจุบันออกไปในอนาคต เพื่อให้ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีปัจจุบันต่ำกว่าความเป็นจริงมีผลกำไรสูงขึ้น กิจการสามารถจ่ายโบนัสให้แก่กรรมการ ได้มาก รวมถึงการจ่ายเงินปันผลที่เพิ่มขึ้นด้วย

4.2 การบันทึกค่าใช้จ่ายบางประเภทเป็นราคาทุนของสินทรัพย์หรือเป็นรายการรอดตัดบัญชีอย่างไม่เหมาะสม กิจการมักมีแนวคิดที่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้งานระยะยาวควรบันทึกเป็นราคาทุน นั่นคือ ต้องบันทึกเป็นสินทรัพย์ซึ่งเป็นประเภทที่แตกต่างจากค่าใช้จ่ายโดยสิ้นเชิง เมื่อกิจการมีการบันทึกค่าใช้จ่ายเป็นราคาทุนอย่างไม่เหมาะสม ก็จะส่งผลให้มีการเลื่อนค่าใช้จ่ายในปัจจุบันออกไปแสดงในอนาคต รูปแบบของรายการที่มักจะใช้ในการตกแต่งงบการเงิน เช่น

- การบันทึกค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินการผลิตหรือก่อนดำเนินโครงการ (Star-up Costs) เป็นค่าใช้จ่ายรอดการตัดบัญชี ทั้งที่มีความแน่นอนว่าโครงการนั้นจะประสบความสำเร็จมีน้อยมาก

- การบันทึกค่าโฆษณาและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเป็นค่าใช้จ่ายรอดการตัดบัญชี โดยตัดจำหน่ายไปตามสัดส่วนของงานที่ทำเสร็จของแต่ละโครงการ แทนการตัดจำหน่ายทันที

- การบันทึกออกหุ้นบุริมสิทธิให้กับผู้บริหาร โดยไม่คิดมูลค่าเป็นค่าความนิยมแทนการตัดเป็นค่าใช้จ่ายประจำงวด

- การบันทึกค่าธรรมเนียมในการออกหุ้นเพิ่มทุนของบริษัทย่อย เป็นรายการเงินลงทุนในบริษัทย่อยแทนการบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทันที

5. การไม่บันทึกหรือเปิดเผยหนี้สินอย่างครบถ้วน

จากแม่บทการบัญชี กล่าวว่า “ลักษณะสำคัญของหนี้สิน คือ ต้องเป็นภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ หมายถึง หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตามที่ตกลงไว้ อาจมีผลบังคับตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นสัญญาผูกมัดหรือเป็นข้อบังคับตามกฎหมาย หรืออาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการจากประเพณีการค้า หรือจากความต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์เชิงธุรกิจกับลูกค้า ในทางปฏิบัติข้อผูกมัดที่กิจการมีภาระจะต้องโอนย้ายสินทรัพย์ หรือให้บริการแก่ผู้อื่น เนื่องจากการทำรายการในอดีต ผู้บริหารมักจะให้มีการทำ “รายการนอกงบดุล” (Off-balance Sheet) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

5.1 การบันทึกเงินที่ได้รับชำระล่วงหน้าจากลูกค้าเป็นรายได้ทั้งจำนวนแทนการบันทึก รายได้รับล่วงหน้า เช่น กิจการขายตัวเครื่องบินได้มีการบันทึกรายได้รับจากการขายตัวเครื่องบิน ของผู้โดยสารที่ต้องชำระสะสมคะแนน โดยมีเที่ยวบินฟรีเป็นรายได้ทั้งจำนวน แทนการกระจายการ รับรู้รายได้ออกไปในหลาย ๆ งวด โดยตั้งเป็นภาระหนี้สินไว้

5.2 การไม่บันทึกหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นการไม่บันทึกค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เมื่อทราบว่า มีหนี้สินหรือค่าใช้จ่ายที่อาจจะเกิดขึ้นหรือมีข้อผูกพันที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ถ้ากิจการไม่บันทึกรายการ นี้ ค่าไรที่แสดงในงบการเงินก็จะสูงเกินไป ซึ่งค่าใช้จ่ายที่ควรจะถูกบันทึกค้างจ่ายไว้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามกฎหมาย ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปกำหนดให้กิจการจะต้อง บันทึกค่าใช้จ่ายเมื่อเข้าเงื่อนไข 2 ประการคือ

- เป็นผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิด เช่น กิจการอยู่ระหว่างการดำเนินคดีความ โดยคาดว่าจะ แพ้คดี และกิจการจะต้องจ่ายค่าเสียหายอันเกิดจากการฟ้องร้อง เป็นต้น

- สามารถประมาณจำนวนได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น ภาษีเงินได้ เป็นต้น

5.3 การไม่บันทึกหรือไม่เปิดเผยภาระผูกพันที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่อาจจะ เกิดขึ้นในอนาคต บางกิจการอาจเกิดหนี้สินที่ยังไม่บันทึกเป็นจำนวนมากแล้วไม่สามารถหมุนเวียน เงินได้ทันในกรณีที่มีการยกเลิกสัญญา ซึ่งในอดีตกิจการไม่ต้องเปิดเผยภาระหนี้สินดังกล่าว แม้กระทั่งในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่ปัจจุบันได้มีหลักการบัญชีเพื่อให้มีการบันทึกบัญชี จาก Statement of Financial Accounting Standard (SFAS) No.106 เรื่องเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี ผลได้ผลเสียเมื่อยกเลิกสัญญา จะมีการบันทึกผลขาดทุนที่อาจจะเกิดจากผลต่างระหว่างราคาสัญญากับราคาตลาดของสินทรัพย์ไว้เป็น 2 แนวทาง

- การรับรู้ทันที กรณีที่กิจการเลิกการตัดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายทันที ผลขาดทุนนั้นจะ แสดงในส่วนของ “ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชี” เป็นหนี้สินระยะยาว

- การรับรู้โดยตัดจ่าย ผลขาดทุนนั้นกิจการอาจจะบันทึกโดยการทยอยตัดจ่ายด้วยวิธี เส้นตรง แต่ไม่เกิน 20 ปี

ผู้ใช้งบการเงินจะต้องอ่านสัญญาเกี่ยวกับหนี้สินให้ละเอียดเพื่อค้นหาเหตุการณ์ที่ปกปิด ไว้ เมื่อกิจการกู้เงินจะต้องมีการเซ็นสัญญาที่มีข้อตกลงจำกัดในหลายเรื่อง เพื่อป้องกันผู้ให้กู้ในกรณี ที่ผู้กู้เกิดปัญหาทางการเงินขั้นวิกฤต ในสัญญามักกำหนดระดับของส่วนของผู้ถือหุ้น และเงินทุน หมุนเวียนของบริษัทที่จะต้องรักษาไว้ให้อยู่เหนือระดับที่ตกลงกัน ถ้าผู้กู้ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงผู้ให้ กู้มีสิทธิเรียกให้ชำระคืนเงินกู้ทั้งหมด

6. การชะลอกำไรของงวดปัจจุบันออกไปในงวดอนาคต

จากหลักการบัญชีระบุว่า รายได้ควรจะถูกรับรู้ในงวดบัญชีที่ถือว่าเกิดรายได้ และการตั้งสำรองค่าใช้จ่ายควรเกิดขึ้นในแต่ละงวดเวลาอย่างเหมาะสม ในมุมมองของผู้ลงทุนอาจเห็นว่าการกิจการที่ตั้งใจรายงานผลกำไรให้ต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นกิจการที่มีความระมัดระวังสูง แต่การรายงานผลการดำเนินงานที่สม่ำเสมอหรือเพิ่มขึ้นในอัตราที่คงที่อาจเรียกว่าเป็น “การทำให้รายได้สม่ำเสมอ” บางกิจการมีการดึงกำไรไว้โดยรายงานกำไรที่ต่ำกว่าความเป็นจริงในปีที่กิจการรุ่งเรือง และใช้สำรองที่กันไว้มาช่วยในปีที่กิจการมีผลการดำเนินงานที่แย่ลง ซึ่งมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

6.1 การตั้งบัญชีสำรองค่าใช้จ่ายเพื่อชะลอรายได้ไปสู่งวดบัญชีในอนาคต เป็นการทำให้รายได้สม่ำเสมอ หรือการรายงานผลงานต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นการตกแต่งรายได้อีกรูปแบบหนึ่ง โดยการบันทึกเงินที่ได้รับเป็นค่าขายสินค้าบันทึกเป็นรายได้รับล่วงหน้า แล้วทยอยโอนมารับรู้เป็นรายได้ในงวดต่อไป ทั้งที่ความจริงขั้นตอนการขายได้บรรลุผลสำเร็จตามเงื่อนไขของการรับรู้รายได้แล้ว เช่น ผู้ขายได้โอนความเสี่ยงและผลประโยชน์ที่มีนัยสำคัญในการเป็นเจ้าของสินค้าให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ซึ่งในการตรวจสอบงบการเงิน ผู้สอบบัญชีมักจะให้ความสนใจการแสดงผลการดำเนินงานที่สูงกว่าความเป็นจริง จนมองผ่านการตั้งสำรองพวกนี้ไป ถ้าไม่สามารถตรวจพบว่าผู้บริหารตั้งใจจะบิดเบือนผลการดำเนินงานมากนัก อาจเป็นการให้อิสระแก่ผู้บริหารมากเกินไป

6.2 การลงวันที่ที่ส่งสินค้าให้ล่าช้าออกไปกว่าที่เป็นจริง หรือดำเนินการส่งของไม่ตรงตามกำหนด เพื่อให้สินค้าที่ขายในช่วงสิ้นปีรับรู้เป็นรายได้ในปีถัดไป

กลตวงที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหารต้องการบิดเบือนผลการดำเนินงาน เนื่องจากผู้บริหารสามารถสร้างผลกำไรให้เป็นไปตามประมาณการที่กำหนดไว้แล้ว และไม่ต้องการให้เป้าหมายกำไรของงบการเงินปีถัดไปสูงกว่าปีปัจจุบันมากเกินไป เพราะอาจจะถูกเปรียบเทียบกับผลงานได้

7. การเร่งบันทึกค่าใช้จ่ายที่จะให้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตมาเป็นค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบัน

ในทางปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ค่าใช้จ่ายควรจะถูกรับบันทึกโดยสัมพันธ์กับรายได้ที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีเดียวกัน (Matching Concept) แต่กิจการอาจจะทำการตกแต่งงบการเงิน โดย มีการจ่ายค่าใช้จ่ายล่วงหน้า หรือตัดบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเปลี่ยนจากสินทรัพย์ไปเป็นค่าใช้จ่ายทันที ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายจำนวนมากขึ้นในงวดปัจจุบัน และในอนาคตก็จะไม่เกิดขึ้นอีกเลย เรียกว่า “Take-a-big-bath” มักจะใช้ในเวลาที่กิจการอยู่ในภาวะตกต่ำเนื่องจากผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้บริหารจะมองไปในอนาคตถึงการลงทุนที่ไม่เพิ่มค่าก็ควรจะทำให้ผลประกอบการในปีปัจจุบันตกต่ำที่สุดไปเลย โดยอ้างถึงหลักการบริหารประเภทความระมัดระวัง (Conservative) หรืออาจจะในช่วงที่มีการเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ จะพยายามตัดโครงการและ

สินทรัพย์เก่าออกไป เพื่อแสดงผลงานของตนเองในภายหลัง และหากกิจการเกิดรายได้ที่เป็นรายกำไรพิเศษ ก็จะหาค่าใช้จ่ายเพื่อมาหักกลบกันไป ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

7.1 การเร่งตัดบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเป็นค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบันมักจะเกิดในกรณีที่เกิดการทำรายได้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะพยายามดึงค่าใช้จ่ายในอนาคตมาเป็นค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบัน เช่น ค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่จ่ายล่วงหน้า ได้แก่ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้า ประปา ค่าเช่า เป็นต้น

7.2 การสร้างรายการค่าใช้จ่ายก่อนวันสิ้นงวด เช่น การทำสัญญาเช่าที่ดินหรืออาคารในระยะยาวด้วยมูลค่าที่เป็นสาระสำคัญ แล้วรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในงวดนั้นทันที

7.3 การตัดจำหน่ายค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และการตัดค่าเสื่อมราคาด้วยระยะเวลาที่สั้นลง

7.4 การตัดต้นทุนรอตัดบัญชีของโครงการเก่า ๆ หรือสินทรัพย์เก่า ๆ ออกจากบัญชี เมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร

กลลวงที่เกิดขึ้น คือ ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีปัจจุบันจะสูงกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้กำไรต่ำ กลวิธีนี้มักใช้ในกิจการที่ทำรายได้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้และไม่ต้องการได้รับเป้าหมายที่สูงกว่าเดิมในงวดบัญชีถัดไป หรือต้องการให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นว่าผลการดำเนินงานของกิจการสม่าเสมอไม่ผันผวนเหมาะแก่การลงทุน และยังใช้กลลวงนี้กับกิจการที่มีการเปลี่ยนทีมงานบริหาร เพราะสามารถอ้างได้ว่าผลการดำเนินงานที่ไม่ดีนั้นเป็นการบริหารงานของทีมผู้บริหารรุ่นก่อน (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2542)

Kamel (1993) ได้ให้คำนิยามการการตกแต่งงบการเงินไว้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. กระบวนการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี โดยอาศัยข้อบกพร่อง/ช่องโหว่ของข้อกำหนดทางบัญชี รวมถึง การเลือกนโยบายการบันทึกและการรายงานตัวเลขทางบัญชีให้บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
2. กระบวนการที่มีการจัดรูปแบบรายการค้าหรือข้อมูลทางการบัญชีให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ โดยมีได้เสนอข้อมูลดังกล่าวอย่างมีความเป็นกลางและสม่าเสมอ

แนวคิดและทฤษฎีตัวแทน

ทฤษฎีตัวแทนมองว่า มนุษย์ทุกคนในองค์กรย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการจะพยายามหาหนทางสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับกิจการก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าหนทางนั้นเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับตนเองด้วย สมมติฐานที่

อยู่เบื้องหลังทฤษฎีการเป็นตัวแทนก็คือ ผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการจะสร้างอรรถประโยชน์สูงสุดให้กับตนเองโดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือความมั่งคั่งสูงสุดแก่ตัวผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือไม่ (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2542) ลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจมักเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างตัวการ-ตัวแทน (Principal – Agent) กล่าวคือ ตัวการได้ว่าจ้างโดยจ่ายค่าตอบแทนให้ตัวแทนเข้ามาดำเนินงานให้ตน และตัวแทนจะต้องรายงานการดำเนินงาน ฐานะการเงินของกิจการที่ตนรับผิดชอบพร้อมทั้งส่งมอบผลประโยชน์ให้ตัวการ ข้อมูลตัวเลขทางบัญชี ถือเป็นข้อมูลประเภทหนึ่งที่ตัวการจะต้องได้รับแต่เนื่องจากตัวแทนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและทำให้ตัวเลขทางบัญชีเกิดขึ้น จึงเกิดสมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) คือ ตัวแทนอาจพยายามปกปิดข้อมูลที่ทำผิดพลาด ไม่รายงานต่อตัวการหรือพยายามส่งสัญญาณกรณีที่ตนจะได้รับผลตอบแทนเพิ่ม ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน

Fama (1980) กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องของการเป็นตัวแทน (Agency Relationship) จะเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย โดยฝ่ายที่มอบอำนาจคือ ตัวการ (Principle) ในขณะที่อีกฝ่ายที่ได้รับมอบหมายอำนาจคือ ตัวแทน (Agent) ตราบไคท์ผู้จัดการซึ่งเป็นตัวแทนตัดสินใจลงทุนเพื่อสร้างผลตอบแทนสูงสุดจากเงินลงทุนในวิธีที่สอดคล้องกับการสร้างผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวการแล้ว ความสัมพันธ์ของการเป็นตัวแทนระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้จัดการยังคงมีประสิทธิผลที่ดี แต่ถ้าหากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นภายนอกกิจการกับผู้จัดการไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทนขึ้น (Agency Problem) ซึ่งการมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน อาจทำให้การเปิดเผยข้อมูลจากตัวแทนเป็นไปตามความต้องการของตัวแทนในการนำเสนองบการเงินเพื่อผลประโยชน์ของตนมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้อง และผลประโยชน์ของผู้ใช้งบการเงินอื่น

แนวคิดและทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์

The Positive Accounting theory (PAT) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของฝ่ายจัดการในการบริหารกิจการตามปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น PAT ประกอบด้วยสมมติฐาน 3 สมมติฐาน ดังนี้

1. The Bonus Plan Hypothesis ภายใต้สมมติฐานนี้ฝ่ายจัดการจะได้รับผลตอบแทนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าการบริหารงานของพวกเขามีประสิทธิภาพเพียงใด ด้วยเหตุนี้งบการเงินจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดผลปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ โดยการเปรียบเทียบตัวเลขผลประโยชน์การที่ใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงที่ได้มีการระบุไว้ในสัญญาผลตอบแทนที่ได้ทำไว้กับฝ่ายจัดการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายจัดการสูงสุดฝ่ายจัดการย่อมมีแนวโน้มที่จะรับเอานโยบายบัญชีที่

หละหลวม (Liberal Accounting Policies) มาใช้เพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับตนเองสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม Bonus Plan Hypothesis ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายจัดการจะต้องมีแรงจูงใจที่จะสร้างผลประกอบการให้สูงขึ้นเสมอไป แต่ถ้าในปีใดมีผลประกอบการออกมาต่ำกว่าระดับที่ได้กำหนดไว้สำหรับการจ่ายเงิน โบนัสแล้ว ฝ่ายจัดการก็จะมีแนวโน้มที่จะลดผลประกอบการ ในปีนั้นลง โดยโดยการรับรู้ผลขาดทุนต่างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะฝ่ายจัดการรู้อยู่แก่ใจว่าโอกาสที่จะไม่ได้รับเงิน โบนัสในปีนั้นมีสูงมาก ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเรียกว่า พฤติกรรมล้างบาง (Take an Earnings Bath) การล้างบางจะช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถสร้างผลประกอบการในปีถัดไปได้สูงขึ้นก็จะส่งผลทำให้ฝ่ายจัดการได้รับเงิน โบนัสตามที่ปรารถนา

2. The Debt Covenant Hypothesis ภายใต้สมมติฐานนี้ผู้ให้กู้ยืมและผู้ที่เป็นเจ้าหนี้รายอื่นๆ ย่อมต้องการให้กิจการสร้างความเชื่อมั่นว่าจะจ่ายชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้เหล่านี้จึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์บางอย่าง ในเงื่อนไขสัญญาเงินกู้เพื่อบังคับกิจการเกี่ยวกับ นโยบายการจ่ายเงินปันผล การควบกิจการ การจำหน่ายทรัพย์สิน และการดำรงอัตราส่วนทางการเงิน (เช่น อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน) ดังนั้น Debt Covenant Hypothesis จึงมองว่าถ้ากิจการใดกำลังฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ฝ่ายจัดการก็จะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางปฏิบัติทางบัญชี หรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้เพื่อลดโอกาสที่กิจการจะฝ่าฝืนเงื่อนไขสัญญาเงินกู้เหล่านั้น

3. The Political Cost Hypothesis ภายใต้สมมติฐานนี้มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแข่งขันระหว่างบุคคลฝ่ายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการ โอนถ่ายความมั่งคั่งไปยังตนเอง ดังนั้นการที่กิจการต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองย่อมทำให้เกิดต้นทุนขึ้นมา หมายความว่า เมื่อไรที่นักการเมืองและผู้มีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ประสพช่องทางที่จะสามารถสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวบนความเจ็บปวดของผู้อื่นแล้ว นักการเมืองเหล่านั้นก็จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ปรารถนา ซึ่งข้อมูลและภาพลักษณ์ทางการเงินของกิจการต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาในสายตาบุคคลทั่วไปจึงมีบทบาทอย่างมาก กล่าวคือ ถ้ากิจการใดมีตัวเลขผลประกอบการ (กำไร) สูงผิดปกติทางการก็จะเข้าไปตรวจสอบว่ากำไรที่แสดงนั้นสูงเกินกว่าความเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้น Political Cost Hypothesis จึงมองว่าถ้ากิจการใดต้องเข้าข่ายความสนใจหรือเข้าไปสัมผัสกับทางการแล้วฝ่ายจัดการของกิจการเหล่านั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายทางบัญชีที่จะช่วยลดผลประกอบการลงทั้งนี้ก็เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านการเมือง (Political Risk) ลง

แนวคิดสมมติฐานการเลือกนำเสนอข้อมูลทางการเงินที่บิดเบือนจากความจริง

The Selective Financial Misrepresentation Hypothesis เป็นเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลทางการเงินให้บิดเบือนไปจากความเป็นจริง โดยการบิดเบือนดังกล่าวเกิดขึ้นโดยความเจตนา ซึ่งเป็นผลมาจากกฎเกณฑ์และข้อกำหนดในการรายงานที่ซับซ้อนที่เกิดจากผู้ออกข้อกำหนดถูกรอบงำจากผู้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการการรายงานทางการเงิน ผู้ปฏิบัติตามข้อกำหนดหวังที่จะให้ผู้ออกข้อกำหนดออกข้อกำหนดในลักษณะที่เปิดช่องว่างให้เกิดการยืดหยุ่นในการแสวงถึงผลการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะได้รับผลประโยชน์ในการแสดงข้อมูลที่บิดเบือน ดังนี้

1. ฝ่ายจัดการ (Manager) มุลเหตุจูงใจที่ทำให้ฝ่ายจัดการรายงานผลการดำเนินงานที่บิดเบือนโดยการเลือกใช้มาตรฐานแบบหละหลวม (Loose Reporting Standard) ซึ่งมาตรฐานแบบหละหลวมในที่นี้ หมายถึง มาตรฐานที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายจัดการบริหารผลกำไรได้ตามเวลาที่ต้องการ เพื่อผลประโยชน์ดังนี้

- 1.1 ผลตอบแทนของฝ่ายจัดการอยู่ในรูปของโบนัส (ซึ่งเป็นเหตุผลหลัก)
- 1.2 เพื่อให้ผู้ถือหุ้นประทับใจในผลการดำเนินงาน
- 1.3 เพื่อป้องกันการสูญเสียตำแหน่งของตนเอง

2. ผู้ถือหุ้น (Shareholder) จากทฤษฎีตัวแทนได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เรียกว่าตัวการ (Principals) กับอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่าตัวแทน จากความสัมพันธ์ตามทฤษฎีในองค์กรหนึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างผู้ถือหุ้นกับฝ่ายจัดการดังนั้นเพื่อที่จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นฝ่ายจัดการก็ต้องบริหารงานให้ผู้ถือหุ้นมีความมั่งคั่งสูงสุด (ราคาหุ้นสามัญสูงขึ้น) จาก Selective Financial Misrepresentation Hypothesis มองว่าผู้ถือหุ้นจะได้รับประโยชน์จากการที่ฝ่ายจัดการเลือกใช้มาตรฐานแบบหละหลวม เช่นเดียวกันซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวประกอบด้วย

- 2.1 ผลกำไรที่คงที่จากการบิดเบือนข้อมูลด้วยวิธีการที่เลือกได้ของฝ่ายจัดการ ทำให้บุคคลภายนอกมองว่ากิจการมีความเสี่ยงน้อยจึงตัดสินใจซื้อหุ้นของกิจการจึงทำให้ราคาหุ้นสูงขึ้น
- 2.2 ทำให้กิจการสามารถลดข้อกำหนดในสัญญาเงิน (Debt Covenant) ลงทำให้กิจการสามารถลดความเสี่ยงจากการดำเนินงานได้

3. ผู้ตรวจสอบบัญชี (Auditors) จาก Selective Financial Misrepresentation Hypothesis มองว่าแรงจูงใจของผู้สอบบัญชีที่เลือกใช้มาตรฐานแบบหละหลวม ในบางกิจการก็เพื่อผลประโยชน์ดังนี้

- 3.1 ต้องการรักษาลูกค้าโดยการลดข้อขัดแย้งระหว่างลูกค้า
- 3.2 ต้องการให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจในการบริการ

4. ผู้กำหนดมาตรฐาน (Standard) ในบางครั้งผู้กำหนดมาตรฐานทางบัญชีได้ออกมาตรฐานที่ทำให้ข้อมูลทางการเงินที่ได้จากการปฏิบัติตามมาตรฐานบิดเบือนจากความเป็นจริง โดยการกำหนดวิธีการปฏิบัติการทางบัญชีในเรื่องเดียวกันให้มีหลายวิธีการให้เลือกซึ่งการกระทำดังกล่าวก็เพื่อผลประโยชน์ดังนี้

4.1 เพื่อต้องการรักษาสถานภาพของตน

4.2 เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบัติ พันธกาล (2542) ศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีต่อรูปแบบของการกระทำการปรับแต่งตัวเลขทางการบัญชีในประเทศไทย ใช้ข้อมูลแบบสอบถามปลายปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีที่ปฏิบัติงานตรวจสอบสำนักงานบัญชีชั้นนำ 5 บริษัทจำนวน 50 คน และสำนักงานบัญชีทั่ว ๆ ไปจำนวน 20 แห่ง จำนวน 50 คน พบว่ารูปแบบการกระทำการปรับแต่งตัวเลขทางการบัญชีในประเทศไทยที่นิยมนำมาใช้มากที่สุดคือ การชะลอค่าใช้จ่าย รองลงมาประกอบด้วยการรับรู้รายได้ที่ยังไม่เกิด การหมกเม็ดหนี้, การสร้างรายได้หรือกำไรลงตา การชะลอรายได้ของงวดปัจจุบันออกไปในงวดอนาคต การสร้างกำไรลงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งเดียว การขยับค่าใช้จ่ายที่จะให้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตมาเป็นค่าใช้จ่ายของงวดปัจจุบัน, และรูปแบบอื่น ๆ มูลเหตุจูงใจของการกระทำการปรับแต่งตัวเลขทางการบัญชีในประเทศไทยมากที่สุดคือต้องการดึงดูดผู้ลงทุนที่เป็นสถาบันรายใหญ่ในตลาดทุน รองลงมาประกอบด้วยผลตอบแทนของฝ่ายบริหารผูกติดกับผลการดำเนินงานของกิจการ (กำไร) จุดอ่อนของแนวคิดทางการบัญชีในปัจจุบันที่มีหลายแนวทางให้เลือกปฏิบัติ, ต้องการปิดบังการบริหารที่ไร้ประสิทธิภาพของฝ่ายบริหาร ผลประโยชน์ทางด้านภาษีอากร ต้องการป้องกันภัยอันตรายจากการถูกปลดออกจากงานของฝ่ายบริหาร เพื่อความอยู่รอดของกิจการในภาวะทางตลาดที่มีการแข่งขันสูงต้องการลดการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาเงินกู้ ต้องการลดความไม่แน่นอนและความผันผวนของตลาด และต้องการลดความเสี่ยงทางการเมืองในกรณีที่กิจการจะเข้าข่ายความสนใจของรัฐบาล

รณเรข กัลปากรณรัชช (2545) ได้ศึกษาเชิงประจักษ์ในประเทศไทยเกี่ยวกับทางเลือกในการกำหนดโครงสร้างเงินทุน โดยพิจารณาถึงสถานะเศรษฐกิจ ลักษณะเฉพาะของกิจการ และข้อจำกัดทางการเงิน กิจการตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 230 กิจการ ช่วงระยะเวลาการศึกษาเป็นรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2544 และได้แบ่งกลุ่มกิจการออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มกิจการที่เผชิญกับข้อจำกัดทางการเงินและกลุ่มกิจการที่ไม่ได้เผชิญกับข้อจำกัดทางการเงิน พบว่ากิจการที่มีข้อจำกัดด้านการเงินมีการกำหนดระดับหนี้สิน

ต่อสินทรัพย์ที่เหมาะสมแปรผันตามสภาพเศรษฐกิจ ในขณะที่กลุ่มกิจการที่ไม่มีข้อจำกัดทางด้าน
การเงินมีการกำหนดระดับหนี้สินต่อสินทรัพย์ที่เหมาะสมแปรผกผันกับสภาพเศรษฐกิจนอกจากนี้
ยังพบว่า ปัจจัยที่แสดงถึงคุณลักษณะของกิจการมีอิทธิพลต่อการกำหนดสัดส่วน โครงสร้างเงินทุน
เป้าหมายของกิจการเช่นกัน ในกลุ่มกิจการที่มีข้อจำกัดทางการเงินพบว่าตัวแปรที่แสดงถึง
ขนาดกิจการ อัตราผลตอบแทนของหุ้น 2 ปี ก่อนการระดมทุนเพิ่ม และมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตาม
บัญชีของสินทรัพย์ (Market to Book Ratio) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกำหนดโครงสร้างเงินทุนของ
กิจการ ในขณะที่กลุ่มกิจการที่ไม่มีข้อจำกัดทางการเงินพบว่าตัวแปรที่แสดงถึง ขนาดของ
กิจการ อัตราผลตอบแทนของหุ้น 2 ปี ก่อนการระดมทุนเพิ่มสัดส่วนสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน
ค่าใช้จ่ายในการขายต่อยอดขาย เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกำหนดโครงสร้างเงินทุนของกิจการ

ภคินี อริยะ (2547) ศึกษาการตกแต่งงบการเงินที่มีผลต่อคุณภาพผลกำไร กรณีศึกษากลุ่ม
สถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูล
งบการเงินเป็นระยะเวลา 3 ปีจากรายงานประจำปีตั้งแต่ปี 2544 ถึงปี 2546 ของกลุ่มเงินทุน
หลักทรัพย์และธนาคารพาณิชย์เลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 1 บริษัทและใช้นามสมมติ รูปแบบการ
ตกแต่งงบการเงิน ที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้ได้แก่การ ไม่บันทึกหรือเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน โดย
ในเรื่องการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ มีการตั้งค่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแต่ไม่ได้
ตั้งอย่างเพียงพอตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือตั้งไว้จำนวนมากเกินไปเนื่องจากการที่มีหนี้ที่
ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก และพบว่างบการเงินของบริษัทเงินทุนไม่ได้รวมงบการเงินของ
บริษัทย่อยและบริษัทร่วม นอกจากนี้จากงบการเงินของกลุ่มตัวอย่างยังมีการจัดการเกี่ยวกับรายได้
ด้วยการจัดหารายได้เพียงครั้งเดียวด้วยการกู้ยืมจากบริษัทในเครือ และตัดจำหน่ายค่าปรับปรุง
อาคารซึ่งเป็นรายจ่ายฝ่ายทุน อีกทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอในจำนวนของสินทรัพย์และ
หนี้สินและมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีในเรื่องสินทรัพย์รอการขาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากร
ตกแต่งงบการเงินของกลุ่มตัวอย่างมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร โดยทำให้กำไรที่นำเสนอผ่านทาง
งบการเงินเป็นกำไรที่ไม่สามารถแสดงฐานะที่แท้จริงทางเศรษฐกิจ และไม่เพียงพอต่อการนำมาเป็น
ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการลงทุน และไม่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายเพื่อการนำไปชำระหนี้
หรือนำไปลงทุนต่อได้เนื่องจากกิจการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

รุ่งอรุณ พูลสวัสดิ์ (2551) ศึกษาทัศนคติของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลที่มี
ต่อการบัญชีแบบการปรับแต่งตัวเลขทางการบัญชีและศึกษาหาความสัมพันธ์ของสถานภาพทาง
เศรษฐกิจและสังคมได้แก่ เพศ วุฒิทางการศึกษา อาชีพ อายุ รายได้ต่อเดือน อายุการทำงาน ทุนจ
ทะเบียน และประเภทธุรกิจ ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อทัศนคติการตกแต่งบัญชี อันได้แก่ความรู้ความ
เข้าใจ รูปแบบ มูลเหตุจูงใจ และสัญญาณเดือนภัยในการตกแต่งบัญชีที่แตกต่างกัน โดยใช้

แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จำนวน 403 ชุด ผลการวิเคราะห์พบว่า The Positive Accounting Accounting Theory สนับสนุน ทฤษฎีด้านมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งการทำบัญชี ในเรื่องการต้องการลดความเสี่ยงทางด้านการเมืองในกรณีที่กิจการเข้าข่ายความสนใจของภาครัฐ สำหรับในมูลเหตุจูงใจในเรื่องนี้ก็เกิดจากการที่ฝ่ายบริหารไม่ต้องการให้มีฝ่ายรัฐเข้ามาสนใจในการดำเนินการของกิจการดังนั้นจึงพยายามหลบรายการทางบัญชีบางรายการเพื่อไม่ให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาตรวจสอบ และเรื่องผลประโยชน์ด้านภาษีอากร ฝ่ายบริหารจะมีการวางแผนทางภาษีในแต่ละปีโดยที่มีการวางแผนเพื่อผลประโยชน์ของธุรกิจ The Selective Financial Misrepresentation Hypothesis และทฤษฎีตัวการตัวแทน สนับสนุนทฤษฎีด้านมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งบัญชี ในเรื่องการเกิดจากนโยบายของกิจการ และผลตอบแทนของฝ่ายบริหารผูกติดกับผลการดำเนินงานของกิจการ (กำไร) กล่าวคือฝ่ายบริหารของกิจการมีนโยบายที่ต้องการให้กิจการมีผลกำไรที่สูง หรือตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้นของฝ่ายบริหาร

Person (1995) ศึกษาข้อมูลทางการเงินที่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน และกลุ่มที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน ในช่วงปี 1974 ถึง 1990 โดยที่ 54 % ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่างปี 1981 – 1985 การศึกษาใช้ข้อมูลงบการเงินของบริษัทที่มีการทุจริตทางการเงินจับคู่กับบริษัทที่ไม่มีการทุจริตทางการเงิน โดยเกณฑ์การจับคู่ คือ ต้องอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน รอบปีบัญชีเดียวกัน รอบปีบัญชีเดียวกัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและนโยบายการบัญชีที่คล้ายคลึงกัน รวม 206 บริษัท และใช้งบการเงินก่อนปีที่ทุจริตทางการเงิน 1 ปี จำนวนรวม 200 บริษัท การวิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Stepwise-Logistic Models) โดยใช้ 1. อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (Financial Leverage) 2. ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) 3. สัดส่วนองค์ประกอบของสินทรัพย์ (Asset Composition) 4. อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity) 5. อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างยอดขายและกำไรสะสม (Capital Turnover) และ 6. ขนาดกิจการ (Firm Size) ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน สัดส่วนองค์ประกอบของสินทรัพย์ อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างยอดขายและกำไรสะสมและขนาดกิจการ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 และแบบจำลองสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 97 %

Beasley (2000) ศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยพิจารณาจากลักษณะเฉพาะตามอุตสาหกรรมและกลไกของการกำกับดูแลกิจการ โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินในช่วงปลาย ค.ศ. 1980 – 1990 ใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ เทคโนโลยี การแพทย์ และสถาบันการเงิน โดยเน้นความสำคัญในเรื่องความ

ต่างของการกำกับดูแลกิจการระหว่างบริษัทที่มีการทุจริตกับบริษัทที่ไม่มีการทุจริต เทคนิคการทุจริตในแต่ละอุตสาหกรรมก็มีความแตกต่างกันออกไป โดยบริษัทที่อยู่ในกลุ่มเทคโนโลยีจะมีการทุจริตด้านรายได้ ส่วนบริษัทที่อยู่ในกลุ่มสถาบันการเงินจะมีการทุจริตด้านสินทรัพย์ บริษัทที่มีการทุจริตจะมีกลไกด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอ โดยบริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีและกลุ่มธุรกิจการเงินที่มีการทุจริต มีคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริต จากการศึกษาพบว่าบริษัทที่ทุจริตในกลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มการแพทย์มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริต

Dunn (2003) ศึกษาผลกระทบของอำนาจของบุคคลภายในที่มีผลต่อการทุจริตในรายงานทางการเงิน ในการศึกษาครั้งนี้ Dunn ได้แบ่งผู้มีอำนาจภายในบริษัทออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกเป็นผู้มีอำนาจภายในจากโครงสร้างการบริหารงานของบริษัท (Structural Power) กลุ่มที่สองเป็นผู้มีอำนาจภายในจากการเป็นเจ้าของโดยจำนวนหุ้นที่ถือครอง (Ownership Power) การคัดเลือกตัวอย่างใช้การจับคู่กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทจดทะเบียนที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินจำนวน 103 บริษัท โดยมีการควบคุมด้านขนาดของบริษัท โครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบระยะเวลาในการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ จำนวนคณะกรรมการ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1992 – 1996 นำมาทดสอบด้วยวิธีวิเคราะห์ความถดถอยแบบ Cross-Sectional Logit Regression พบความสัมพันธ์ของการทำทุจริตในรายงานทางการเงินในบริษัทที่มีโครงสร้างการบริหารทั้งแบบรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารและแบบรวมอำนาจไว้ที่เจ้าของ กล่าวคือ บริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินซึ่งมีโครงสร้างการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารมีสัดส่วนการครอบครองตำแหน่งทางการบริหารของผู้บริหารและมีจำนวนผู้บริหารที่เป็นกรรมการบริษัทสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน ส่วนบริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินซึ่งมีการรวมอำนาจไว้ที่เจ้าของมีสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นผู้บริหารสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวกับการตกแต่งตัวเลขทางการเงินที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้สั่งให้บริษัทแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้ตรวจสอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยกลุ่มตัวอย่างคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ถูกสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้ตรวจสอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ข้อมูลทั้งหมดที่นำมาใช้ศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิโดยเก็บรวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ลักษณะประชากร
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
5. ตัวแปรและการวัดค่า

ลักษณะประชากร

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงสำรวจรูปแบบและประเด็นข่าวการสั่งแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2554 ที่ถูกสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จำนวน 581 บริษัท

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลครบเพียงพอต่อวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยซึ่งมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2542 - 2554

2. บริษัทจดทะเบียนที่เปิดเผยข้อมูลครบถ้วน

ซึ่งจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 112 บริษัท แต่เนื่องจากมี 2 บริษัทมีข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์จึงทำให้เหลือจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 110 บริษัท

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนตัวอย่างในแต่ละปี

ปี	จำนวนตัวอย่าง
2542	5
2543	4
2544	4
2545	7
2546	9
2547	13
2548	15
2549	15
2550	7
2551	6
2552	9
2553	9
2554	7
รวมทั้งสิ้น	110

ปีบริษัท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข่าวการสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2542 – 2554 ข้อมูลจากเว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

2. ตรวจสอบข่าวอื่นที่มีการสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จากเว็บไซต์ www.settrade.com และ www.setsmart.com
3. เก็บข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 จากฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ SET Market Analysis and Reporting Tool (SETSMART) และจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
4. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข่าวการสั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 112 บริษัทแต่เนื่องจากมี 2 ตัวอย่างมีข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์จึงทำให้เหลือจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 110 บริษัท

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาคุณลักษณะที่มีผลต่อการสั่งแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 3 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปรียบเทียบ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่ถูกแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจงให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวต้องอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจเดียวกันและมีขนาดกิจการใกล้เคียงกันมากที่สุดกับบริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษโดยคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่ถูกแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษนั้นต้องมีส่วนต่างของสินทรัพย์แตกต่างกันไม่เกิน 35 % ของบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวเพื่อนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะได้กลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษกับ

กลุ่มบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษจำนวน 72 คู่หรือจำนวนทั้งหมด 144 ปีบริษัท

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนต่างของสินทรัพย์รวมของบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินและบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินในแต่ละอุตสาหกรรม

หน่วย : ล้านบาท N = 144 ตัวอย่าง

กลุ่มอุตสาหกรรม	บริษัทที่ถูก แก้ไขงบ การเงิน	บริษัทที่ไม่ ถูกแก้ไขงบ การเงิน	ค่าต่ำสุด (%)	ค่าสูงสุด (%)	ค่าเฉลี่ย (%)
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	2,225.10	2,441.25	1.74	35.00	13.31
ทรัพยากร	7,146.87	8,290.01	12.05	28.91	10.31
เทคโนโลยี	8,558.19	10,448.06	9.19	29.09	20.04
บริการ	10,614.74	11,831.52	5.24	22.49	6.87
สินค้าอุตสาหกรรม	164,974.64	183,221.23	1.31	33.59	11.93
สินค้าอุปโภคบริโภค	5,198.60	6,085.93	4.55	34.94	14.68
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	152,705.85	167,310.88	0.16	34.68	14.69

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์หาปัจจัยคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

การศึกษาครั้งนี้ ได้นำเอาคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับลักษณะของงบการเงิน โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการทดสอบด้วยหลักสถิติการวิเคราะห์สมการการถดถอยโลจิสติก ใช้แบบจำลองโลจิท จากฟังก์ชัน โลจิสติกส์ ดังนี้

$$Y = \frac{1}{1 + e^{-z}}$$

$$\text{โดย } z = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p$$

ซึ่งจากตัวแบบดังกล่าวข้างต้นนี้สามารถนำมาเขียนเป็นสมการเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\text{SOURCE}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{DA}_{it} + \beta_2 \text{LN}(\text{NI})_{it} + \beta_3 \text{AUDIT COMMITTEE}_{it} + \beta_4 \text{SHARE}_{it} + \epsilon_{it}$$

โดยที่

$\text{SOURCE}_{it} = 1$ แทน บริษัท i ที่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ณ ปีที่ t

0 แทน บริษัท i ที่ไม่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ณ ปีที่ t

DA_{it} = อัตราส่วนของหนี้สินต่อสินทรัพย์ของบริษัท i ณ ปีที่ t

$\text{LN}(\text{NI})_{it}$ = กำไรสุทธิของบริษัท i ณ ปีที่ t

$\text{AUDIT COMMITTEE}_{it}$ = จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท i ณ ปีที่ t

SHARE_{it} = การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นของบริษัท i ณ ปีที่ t

ตารางที่ 3 วิธีการวัดค่า

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า
บริษัทที่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงิน	SOURCE = 1	กลุ่มบริษัทที่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ
บริษัทที่ไม่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงิน	SOURCE = 0	กลุ่มบริษัทที่ไม่โดนสั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ
วิธีการวัดค่า		
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	DA	หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม
กำไรสุทธิ	LN(NI)	ลอการิทึมธรรมชาติของกำไรสุทธิ
จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ	AUDIT	จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบในแบบ 56 -1 โครงสร้างการจัดการ
การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น	SHARE	จำนวนหุ้นสามัญที่ถือโดยผู้ถือหุ้นสูงสุดห้าอันดับแรกหารจำนวนหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชี
เข้าตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ปรากฏผลการศึกษาเชิงสำรวจตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเชิงสำรวจข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์สั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับ
หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็น
กรณีพิเศษ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเชิงสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระที่แสดงถึงคุณลักษณะบริษัท

ส่วนที่ 4 ผลทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 5 สรุปผลสมมติฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรในตัวอย่างที่ได้จากการศึกษา
ในภาพรวม การกำหนดข้อมูลเบื้องต้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ 1. ตัวแปรที่สนใจศึกษา 2. ตัวแปร
ตาม สำหรับสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. ค่าต่ำสุด (Minimum: Min)
2. ค่าสูงสุด (Maximum: Max)
3. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation)

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาจำนวนตัวอย่างที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

ตารางที่ 4 ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	5	4.55 %
เทคโนโลยี	8	7.27 %
ทรัพยากร	8	7.27 %
บริการ	12	10.91 %
สินค้าอุตสาหกรรม	44	40.00 %
สินค้าอุปโภคและบริโภค	7	6.36 %
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	26	23.64 %
รวม	110	100 %

จากตารางที่ 4 พบว่า ลักษณะของกลุ่มอุตสาหกรรมที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นประเภทกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 44 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 40.00 % รองลงมาเป็นประเภทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 26 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 23.64, กลุ่มบริการ จำนวน 12 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 10.91 ซึ่งกล่าวสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประเภทกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมากที่สุด

ตารางที่ 5 ข้อมูลคุณลักษณะเชิงสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขทางการเงินหรือ
 จัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2542
 ถึง ปี พ.ศ. 2554

หน่วย : ล้านบาท N = 110

คุณลักษณะ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สินทรัพย์	77.85	71,211.99	6,095.56	11,124.79
หนี้สิน	0.63	49,094.16	4,590.44	7,711.49
ส่วนของผู้ถือหุ้น	-8,600.11	26,983.07	1,381.66	5,077.95
รายได้	41.44	29,706.10	3,205.31	5,361.83
กำไร(ขาดทุน)	-13,539.60	20,598.83	-92.42	3,079.84

จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 คุณลักษณะเกี่ยวกับสินทรัพย์รวม
 ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6,095.56 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 77.85 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ
 71,211.99 ซึ่งจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งตลาด
 หลักทรัพย์แล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้นั้นจัดอยู่ในกลุ่มบริษัทขนาดเล็ก

หนี้สิน จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย
 เท่ากับ 4,590.44 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.63 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 49,094.16

ส่วนของผู้ถือหุ้น จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมี
 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,381.66 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ -8,600.11 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 26,983.07

รายได้ จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย
 เท่ากับ 3,205.31 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 41.44 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 29,706.10

กำไร (ขาดทุน) สุทธิ จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่าง
 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -92.42 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ -13,539.60 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 20,598.83 ซึ่งจาก
 การวิเคราะห์คุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างพบว่าผลการดำเนินงานส่วนใหญ่มีผลขาดทุน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับ
 หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขทางการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็น
 กรณีพิเศษ

ตารางที่ 6 ความถี่และร้อยละของข้อมูลข่าวที่ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างปี 2542 -2554

รายการที่สั่งให้แก้ไขงบการเงิน	ความถี่	ร้อยละ
ผู้สอบบัญชีถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบ โดยผู้บริหาร	15	11.36 %
- สินค้าคงเหลือ		
- การซื้อเครื่องจักร		
- การชำระคืนเงินกู้ยืม		
- ความมีตัวตนของเครื่องจักร อุปกรณ์		
- การตั้งค่าเพื่อการลดมูลค่าของวัตถุดิบที่เสื่อมสภาพ		
รับรู้รายได้ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี	13	9.85 %
- รับรู้รายได้การขายไม่ถูกต้อง		
- บันทึกรายการด้อยค่าของที่ดินเป็นรายได้		
- ไม่บันทึกรับรู้รายได้ตามอัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ		
- บันทึกโอนกลับค่าเพื่อการด้อยค่าของที่ดินเป็นรายได้		
ผู้บริหารทุจริตพฤติกรรมล้อโกง	22	16.67 %
- จัดทำบัญชีไม่ตรงต่อความเป็นจริง		
- ลงข้อความเท็จในบัญชี		
- ปลอมแปลงเอกสาร		
- ยักยอกเงินผ่านสัญญาว่าง้างอันเป็นเท็จ		
เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ	18	13.64 %
- การค้าประกันการกู้ยืม		
- การประเมินมูลค่าโครงการ		
- ภาระค่าที่ปรึกษา		
- การคืนเงินกู้ยืม		
- เปิดเผยข้อมูลสินค้าคงเหลือไม่ครบถ้วน		
ตั้งค่าเผื่อหรือประมาณการหนี้สินไม่เพียงพอ	16	12.12 %
- ไม่บันทึกค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ		
- สำรองหนี้สงสัยจะสูญต่ำกว่าความเป็นจริง		
- ไม่บันทึกค่าเผื่อการด้อยค่าเงินจ่ายล่วงหน้า		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รายการที่สั่งให้แก้ไขงบการเงิน	ความถี่	ร้อยละ
รับรู้ค่าใช้จ่ายไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี	1	0.76 %
- ไม่บันทึกรายการส่วนแบ่งผลผลิตเป็นค่าใช้จ่าย		
ไม่บันทึกรายการหนี้สิน	6	4.55 %
- หนี้สินของบริษัทย่อย		
- หนี้สินที่เกิดจากการทำสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ		
จัดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี	27	20.45 %
- โอนกลับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไม่ถูกต้อง		
- ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไม่ปฏิบัติตาม ม.11		
- ไม่นำงบการเงินของบริษัทย่อยมารวม		
- ไม่ได้บันทึกผลขาดทุนจากการลดมูลค่าทรัพย์สิน		
- ไม่บันทึกเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียตาม ม.44		
- ไม่บันทึกการค้ำของสินทรัพย์ตาม ม.36		
- ไม่บันทึกประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ฯตาม ม.19		
ประเภทรายการและมูลค่าในการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง	11	8.33 %
- บันทึกบัญชีค่าใดไม่เหมาะสม		
- บันทึกค่าความนิยมสูงเกินจริง		
- แสดงมูลค่าสินค้ำคงเหลือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน		
- บันทึกรายการที่ดิน อาคารอุปกรณ์สูงกว่าราคาทุน		
บันทึกรายการทรัพย์สิน โดยไม่คำนึงถึงมูลค่ายุติธรรม	3	2.27 %
รวม	132	100 %

จากตารางที่ 6 พบว่าประเด็นข่าวที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งการให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นการ จัดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องเกี่ยวกับการ โอนกลับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไม่ถูกต้อง, ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11, ไม่นำงบการเงินรวมของบริษัทย่อยมารวม, ไม่ได้บันทึกผลขาดทุนจากการลดมูลค่าสินทรัพย์, ไม่

บันทึกเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44, ไม่บันทึกการด้อยค่าของสินทรัพย์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36, ไม่บันทึกประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19, จำนวน 27 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.45 ร่องลงมาคือประเด็นผู้บริหารทุจริตพฤติกรรมฉ้อโกงในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีไม่ตรงต่อความเป็นจริง, ลงข้อความเท็จในบัญชี, ปลอมแปลงเอกสาร, ยักยอกเงินผ่านสัญญาว่างจ้างอันเป็นเท็จ จำนวน 22 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 16.67 เปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอในเรื่องเกี่ยวกับการค้าประกัน การกู้ยืม, การประเมินมูลค่าโครงการ, ภาระค่าที่ปรึกษา, การคืนเงินกู้ยืม, เปิดเผยข้อมูลสินค้าคงเหลือไม่ครบถ้วน จำนวน 18 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 13.64

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละจากการแบ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (ปี)	ขนาดเล็ก		ขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
2542	5	4.54 %	-	-
2543	4	3.64 %	-	-
2544	4	3.64 %	-	-
2545	7	6.36 %	-	-
2546	8	7.27 %	1	0.91 %
2547	13	11.82 %	-	-
2548	14	12.73 %	1	0.91 %
2549	15	13.64 %	-	-
2550	7	6.36 %	-	-
2551	6	5.46 %	-	-
2552	7	6.36 %	2	1.82 %
2553	8	7.27 %	1	0.91 %
2554	7	6.36 %	-	-
รวมทั้งสิ้น	105	95.45 %	5	4.55 %

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็กหรือมีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์มีจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวน 105 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ

95.45 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่หรือมีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวมของทั้งตลาดมีจำนวนน้อยที่สุดโดยมีจำนวน 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.55

ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก พบว่าในปี 2542 มีจำนวน 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.54, ปี 2543 จำนวน 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.64, ปี 2544 จำนวน 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.64, ปี 2545 จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.36, ปี 2546 จำนวน 8 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.27, ปี 2547 จำนวน 13 ตัวอย่าง คิดเป็น 11.82, ปี 2548 จำนวน 14 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 12.73, ปี 2549 จำนวน 15 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 13.64, ปี 2550 จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.36, ปี 2551 จำนวน 6 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5.46, ปี 2552 จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.36, ปี 2553 จำนวน 8 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.27, และในปี 2554 จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.36

ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ พบว่าในปี 2546 มีจำนวน 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.91, ปี 2548 จำนวน 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.91, ปี 2552 จำนวน 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.82, และปี 2553 จำนวน 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.9

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเชิงสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระที่แสดงถึงคุณลักษณะบริษัท

ตารางที่ 8 ข้อมูลคุณลักษณะเชิงสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2542 ถึง ปี พ.ศ. 2554

หน่วย : ล้านบาท N = 72

คุณลักษณะ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สินทรัพย์	466.32	42,492.56	4,569.38	7,305.23
หนี้สิน	30.62	22,617.13	2,300.44	3,773.08
ส่วนของผู้ถือหุ้น	-1,317.66	23,131.89	2,260.46	3,931.97
รายได้	8.98	48,331.54	3,246.73	6,387.56
กำไร(ขาดทุน)	-852.00	5,180.70	337.05	793.84

จากตารางที่ 8 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 คุณลักษณะเกี่ยวกับสินทรัพย์รวมของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4,569.38 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 466.32 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ

42,492.56 ซึ่งจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งตลาดหลักทรัพย์แล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่จัดอยู่ในกลุ่มบริษัทขนาดเล็ก

หนี้สิน จากตารางที่ 8 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,300.44 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 30.62 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 22,617.13

ส่วนของผู้ถือหุ้น จากตารางที่ 8 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,260.46 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ -1,317.66 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 23,131.89

รายได้ จากตารางที่ 8 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,246.73 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 8.98 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 48,331.54

กำไร (ขาดทุน) สุทธิ จากตารางที่ 8 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 337.05 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ -852.00 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 5,180.70 ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างพบว่าผลการดำเนินงานส่วนใหญ่มีผลกำไร

ตารางที่ 9 ข้อมูลเชิงสถิติพื้นฐานแสดงถึงคุณลักษณะของกลุ่มบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน กับบริษัทที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง ปี พ.ศ. 2554

หน่วย : ร้อยละ

	บริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงิน (N = 72)		บริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบ การเงิน (N = 72)	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	0.900	0.776	0.473	0.296
กำไรสุทธิ	4.356	4.202	7.004	2.898
จำนวนคณะกรรมการ	2.833	0.692	3.250	0.496
ตรวจสอบ				
การกระจุดตัวของผู้ถือหุ้น	0.584	0.197	0.509	0.229

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ จากตารางที่ 9 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 บริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.900 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.776 และบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.473 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.296 เมื่อเปรียบเทียบจาก

ค่าเฉลี่ยดังกล่าวพบว่าบริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีการผูกพันค่อนข้างสูงและอาจกำลังประสบปัญหาทางการเงินหรืออาจถูกฟ้องล้มละลายค่อนข้างมากกว่าบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงิน

กำไรสุทธิ จากตารางที่ 9 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 บริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.356 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.202 และบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.004 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.898 เมื่อเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยดังกล่าวพบว่าบริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีกำไรสุทธิน้อยกว่าบริษัทที่ไม่ถูกแก้ไขงบการเงินซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวแล้วพบว่าผลการดำเนินงานของบริษัทที่ไม่ถูกแก้ไขงบการเงินมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ จากตารางที่ 9 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 บริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.833 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.692 และบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.250 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.496 เมื่อเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยดังกล่าวพบว่าบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงินมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมากกว่าบริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงิน

การกระจุยตัวของผู้ถือหุ้น จากตารางที่ 9 พบว่าช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2542 ถึง ปี 2554 บริษัทที่ถูกแก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.584 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.197 และบริษัทที่ไม่ได้แก้ไขงบการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.509 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.229 เมื่อเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยดังกล่าวพบว่าบริษัทที่แก้ไขงบการเงินมีการกระจุยตัวของผู้ถือหุ้นมากกว่าบริษัทที่ไม่ถูกแก้ไขงบการเงิน

ส่วนที่ 4 ผลทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยคุณลักษณะของบริษัทที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DA) กำไรสุทธิ LN (NI) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit) การกระจุยตัวของผู้ถือหุ้น (Share) ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติกเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกระหว่างคุณลักษณะของบริษัทและการถูกสั่งให้
แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

$$SOURCE_{it} = \beta_0 + \beta_1 DA_{it} + \beta_2 LN(NI)_{it} + \beta_3 AUDIT\ COMITTEE_{it} + \beta_4 SHARE_{it} + \epsilon_{it}$$

Variables	B	S.E.	Wald	df	p-value	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Independent								
DA	1.50	0.58	6.73	1	0.00*	4.50	1.45	14.02
LN(NI)	-0.15	0.06	7.22	1	0.00*	0.86	0.77	0.96
AUDIT	-1.08	0.39	7.93	1	0.00*	0.34	0.16	0.72
SHARE	2.34	0.95	1.91	1	0.01*	10.40	1.63	66.54
Nagelkerke R Square			37.60%					
Chi-square			4.05					
Percentage Predicted Correct			73.60%					
N 1 “แก้ไขงบการเงิน”			72					
N 0 “ไม่แก้ไขงบการเงิน”			72					
Total			144					

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 %

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกตารางที่ 10 พบว่า ตัวแบบมีความสามารถในการอธิบายความผันแปร 37.60 % และมีความถูกต้องในการพยากรณ์ 73.60 %

จากการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า มีตัวแปรอิสระที่ตัวแปร คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์, กำไรสุทธิ, จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบและการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบและบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 กับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

1. สมมติฐานงานวิจัยที่ 1 ที่ว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามซึ่งพิจารณาจากเครื่องหมายหน้าค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.50 สรุปได้ว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีทิศทางในเชิงบวกซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับทิศทางที่คาดหวังไว้ และเมื่อพิจารณาค่า p-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ($\alpha=0.05$) ณ ความเชื่อมั่น 95 % จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ

2. สมมติฐานงานวิจัยที่ 2 ที่ว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามซึ่งพิจารณาจากเครื่องหมายหน้าค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.15 สรุปได้ว่าลอการิทึมธรรมชาติของกำไรสุทธิมีทิศทางในเชิงลบซึ่งเป็นไปในทิศทางที่คาดหวังไว้ และเมื่อพิจารณาค่า p-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ($\alpha=0.05$) ณ ความเชื่อมั่น 95 % จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัยแสดงให้เห็นว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ

3. สมมติฐานงานวิจัยที่ 3 ที่ว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามซึ่งพิจารณาจากเครื่องหมายหน้าค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1.08 สรุปได้ว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีทิศทางในเชิงลบซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับทิศทางที่คาดหวังไว้ และเมื่อพิจารณาค่า p-value เท่ากับ 0.01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ($\alpha=0.05$) ณ ความเชื่อมั่น 95 % จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ

4. สมมติฐานงานวิจัยที่ 4 ที่ว่าการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามซึ่งพิจารณาจากเครื่องหมายค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2.34 สรุปได้ว่าการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมีทิศทางในเชิงบวกซึ่ง

เป็นไปในทิศทางเดียวกับทิศทางที่คาดหวังไว้ และเมื่อพิจารณาค่า p-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ($\alpha=0.05$) ณ ความเชื่อมั่น 95% จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการกระทำของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ

ส่วนที่ 5 สรุปผลสมมติฐาน

ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05
H1 : อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ	ยอมรับ
H2 : กำไรสุทธิมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ	ยอมรับ
H3 : จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ	ยอมรับ
H4 : การกระทำของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ	ยอมรับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาว่าสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้สั่งให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษในประเด็นและรูปแบบใด นอกจากนี้ยังทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทและการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผลผลการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักวิเคราะห์ทางการเงิน ผู้ลงทุน และผู้ใช้งบการเงินทั่ว ๆ ไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการต่างๆ ได้อย่างสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research Methodology) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 จากข่าวการสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้นำออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ประกอบด้วยการสรุปจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะที่มีผลต่อการสั่งแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ โดยใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน โดยการใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ กำไรสุทธิ จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ และการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น

ผลจากการศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 พบว่ามีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 110 บริษัท จากทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

ทั้งหมด 7 กลุ่มอุตสาหกรรมตัวอย่างที่พบมากที่สุดคือ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 44 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 40 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างจำนวน 26 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 23.64 เปอร์เซ็นต์และกลุ่มอุตสาหกรรมที่พบน้อยที่สุดคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำนวน 5 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 4.55 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งตัวอย่างที่พบส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดเล็กมีทั้งสิ้น 105 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 95.45 เปอร์เซ็นต์ และเป็นบริษัทขนาดใหญ่จำนวน 5 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 4.55 เปอร์เซ็นต์

ประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษที่สำรวจพบ อันดับแรกที่สุดคือประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 20.45 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือประเด็นเกี่ยวกับผู้บริหารทุจริตพฤติกรรมฉ้อโกง คิดเป็นร้อยละ 16.67 เปอร์เซ็นต์ และประเด็นที่พบน้อยที่สุดคือประเด็นการรับรู้ค่าใช้จ่ายไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 0.76 เปอร์เซ็นต์

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 144 ปีบริษัท ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษจำนวน 72 บริษัทกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษจำนวน 72 บริษัทโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกจะคำนึงถึงปัจจัยด้านขนาดของกิจการมีความใกล้เคียงกัน โดยพิจารณาจากสินทรัพย์รวมแตกต่างกันไม่เกิน 35 %

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มี 4 อัตราส่วนคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ กำไรสุทธิ จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบและการกระจุกตัวของผู้อื้อหุ้น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทและการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน

หรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงเวลาที่ทำการศึกษาคือระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2554 ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับที่คาดหวังไว้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าถ้าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ของบริษัทมาก บริษัทมีแนวโน้มที่จะมีเจตนาและรับเอาแนวทางปฏิบัติทางบัญชีบางอย่างที่จะละเมิดข้อตกลงและเมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตรวจพบก็จะถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ Debt Covenant Hypothesis กล่าวว่าการที่มีภาระหนี้สินสูง ใกล้เคียงที่จะละเมิดข้อตกลงกับเจ้าหนี้ฝ่ายจัดการก็จะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางปฏิบัติทางบัญชี หรือกระทำการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้เพื่อลดโอกาสฝ่าฝืนเงื่อนไขสัญญาเงินกู้เหล่านั้นและทำให้กิจการสามารถดำรงอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญตามสัญญาเงินกู้ไว้ได้

กำไรสุทธิ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษและเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับที่คาดหวังไว้กล่าวคือ กำไรสุทธิเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดในการวัดผลการดำเนินงานของบริษัทตลอดจนแสดงถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งนักลงทุนมักใช้ข้อมูลเกี่ยวกับกำไรสุทธิเป็นเกณฑ์ในการวัดผลการดำเนินงานเพื่อคาดคะเนและตัดสินใจลงทุนในอนาคต ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าบริษัทที่มีกำไรสุทธิต่ำมีโอกาสที่จะจัดทำข้อมูลผิดพลาดหรือจัดแต่งตัวเลขทางบัญชีเพื่อให้รายงานทางการเงินมีผลการดำเนินงานสูงและเมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตรวจพบก็จะถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ The Bonus Plan Hypothesis กล่าวว่าการที่ฝ่ายจัดการจะได้รับมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบริหารงานของพวกเขาว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดและงบการเงินจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายจัดการสูงสุดฝ่ายจัดการย่อมมีแรงจูงใจที่จะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริษัทมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับที่คาดหวังไว้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ถ้าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลดน้อยลงบริษัทจะมีแนวโน้มที่จะจัดทำงบการเงินผิดพลาดและนำไปสู่การที่สำนักงานคณะกรรมการ

หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมากกว่าบริษัทที่มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มมากขึ้น จากข้อสนับสนุนของ Beasley (2000) กล่าวว่าบริษัทที่มีการทุจริตจะมีกลไกด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอ หรือมีคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริต

การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับที่คาดหวังไว้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ถ้าบริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นมากก็จะมีโอกาสจัดทำงบการเงินผิดพลาดและนำไปสู่การที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้มีการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษมากกว่าบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีตัวการตัวแทนกล่าวว่าผู้มีอำนาจควบคุมที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกับบริษัทมีแรงจูงใจทางด้านบวกที่จะยกระดับรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ ทั้งในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ที่กำกับดูแลการดำเนินงานในบริษัทอย่างใกล้ชิด และหรือผู้มีอิทธิพลต่อการจัดทำรายงานของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจศึกษาเชิงสำรวจบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอาจจะศึกษาด้วย

1. ศึกษาความสัมพันธ์โดยใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานในแต่ละไตรมาส โดยเพิ่มจำนวนปีให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แม่นยำยิ่งขึ้น
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษกับอัตราส่วนทางการเงินอื่น ๆ
3. ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษานี้เป็นการใช้ข้อมูลตามงบการเงินรวม ทั้งนี้เนื่องจากงบการเงินรวมเป็นงบการเงินที่ได้รับการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งนักลงทุนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นข้อมูลที่พร้อมใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจลงทุน ดังนั้น ในส่วนของข้อมูลงบการเงินเฉพาะบริษัทจึงเป็นอีกข้อหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการศึกษาทำวิจัยครั้งต่อไป
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทที่ถูกกล่าวโทษให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษด้วยคุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ เช่น สำนักงานสอบบัญชี การเติบโตของผลกำไร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภคินี อริษะ. (2547). ศึกษาการตกแต่งงบการเงินที่มีผลต่อคุณภาพกำไร กรณีศึกษากลุ่มสถาบัน
การเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต,
สาขาการบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รจเรข กัลป์ปกรณ์ชัย. (2545). การศึกษาเชิงประจักษ์ในประเทศไทย เกี่ยวกับทางเลือกในการ
กำหนดโครงสร้างเงินทุนโดยพิจารณาถึง สภาวะทางเศรษฐกิจ ลักษณะเฉพาะของกิจการ
และข้อจำกัดทางการเงิน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเงิน, คณะ
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งอรุณ พูลสวัสดิ์. (2551). ศึกษาทัศนคติของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ในเขต
กรุงเทพฯและปริมณฑลที่มีต่อการตกแต่งบัญชี. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,
สาขาการบัญชี, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2542). เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการสัมมนาเรื่องการจัดบกลดลงใน
งบการเงินและการวัดคุณภาพกำไร (หน้า 50-57). กรุงเทพฯ: ห้องประชุมตลาด
หลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สมบัติ พันธกาล. (2542). ศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีต่อรูปแบบการกระทำ *Creative
Accounting* ในประเทศไทย. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการบัญชี, คณะ
บัญชี, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2542). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่
32, 36-37, 39 และแม่บทการบัญชี*. กรุงเทพฯ: พี เอ วิฟวิง
- Beasley, M. S., Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Lapides, P. D. (2000). Fraudulent financial
reporting: consideration of industry traits and corporate governance mechanisms.
Accounting Horizons, 75 (December), 441-454.
- Dunn, P. (2003). The impact of insider power on fraudulent financial reporting. *Journal of
Management*, 30(3), 397-412.
- Fama, E.F. (1980). Agency problems and the theory of the firm. *Journal of Political Economy*,
88, 288-307.

Kamel, H.M. (1993). *Creative Financial Accounting: Its Nature and Use*. London: Prentical Hall.

Person, O. S. (1995). Using financial statement data to identify factors associated with fraudulent financial reporting. *Journal of Applied Business Research Laramie*, 11(3), 38.